

ZAJEDNICA
inovativnih nastavnika/ca

STEP BY STEP

Centar za obrazovne inicijative
Kralja Tvrtka 1, Sarajevo, BiH
tel/fax: + 387 33 / 667 673, 267 990
e-mail: office@coi-stepbystep.ba
www.coi-stepbystep.ba

11. REGIONALNA KONFERENCIJA ZAJEDNICE INOVATIVNIH NASTAVNIKA/CA GRADIMO ZAJEDNICU - MOĆ LJUDSKE POVEZANOSTI

PROGRAM KONFERENCIJE

22.08.2019. godine

14.00 – 18.00	Registracija učesnika/ca	Hotel Ras
18.00 – 19.00	Večera	Hotel Ras
19.00 – 21.00	Svečano otvaranje Konferencija	Hotel Ras
21.00 -	Zabava u bašti	Hotel Pirg

23.08.2019. godine

09.00 – 10.30	Plenarna sesija - Predstavljanje pobjedničkih praksi (filmovi)	Hotel Ras
11.00 – 12.30	Paralelne sesije - Predstavljanje nominovanih praksi	Hoteli Ras i Pirg
13.00 – 15.00	Posjeta dječijem vrtiću u Bijeljini – „Čajanka“ (potrebna prijava – broj mjesta ograničen)	Pevoz autobusom
13.00 – 14.00	Škola mišljenja i škola vrijednosti – promocija programa obuke i materijala; COI Step by Step	Hotel Ras
14.00 – 16.00	Ručak	Hotel Ras
16.00 – 17.00	Plenarna sesija – dr. Petar Bezinović	Hotel Ras
17.30 – 19.00	Paralelne sesije	Hoteli Ras i Pirg
19.00 – 20.00	Pomocija knjiga	Amfiteatar
20.00 – 21.00	Večera pa zabava	Hotel Ras

24.08.2019. godine

09.00 – 10.00	Plenarna sesija – dr. Stefan Seiffer	Hotel Ras
10.30 – 12.00	Paralelne sesije	Hoteli Ras i Pirg
12.30 – 14.00	Paralelne sesije	Hoteli Ras i Pirg
14.00 – 16.00	Ručak	Hotel Ras
16.00 – 17.30	Plenarna sesija – PISA - Dr. Urška Štremfel i Klaudija Šterman Ivančić, dr. Dženana Husremović	Hotel Ras
18.00 – 19.30	Paralelne sesije	Hoteli Ras i Pirg
20.00 – 21.00	Večera pa zabava	Hotel Ras

25.08.2019. godine

08.30 – 10.00	Paralelne sesije	Hoteli Ras i Pirg
10.30 – 11.30	Zatvaranje konferencije	Hotel Ras
12.00	Ručak i odlazak učesnika	Hotel Ras

DETALJAN OPIS SESIJA

ČETVRTAK, 22.08.2019.GODINE.

14.00 – 18.00 Registracija učesnika/ca - Hotel Ras

18.00 – 19.00 Večera - Hotel Ras

19.00 – 21.00 Svečano otvaranje Konferencija -Hotel Ras

PETAK, 23.08.2019.GODINE.

09.00 – 10.30
PLENARNA SESIJA

Predstavljanje pobjedničkih praksi – premijerno prikazivanje filmova o dobitnicima/cama NIN-a za 2018. godinu

11.00 - 12.30
PARALELNE SESIJE

PREDSTAVLJANJE NOMINOVANIH PAKSI

VELIKA SALA	SALA 1	SALA 2	SALA 3	SALA 4
Nominovani: Osnovna škola – razredna nastava	Nominovani: Predškoolstvo	Nominovani: Osnovna škola – predmetna nastava	Nominovani: Srednje škole	Nominovani: Stručni saradnici

VELIKA SALA – osnovna škola – razredna nastava

"RUBRIKE ZA ĐAKE PRVAKE" - Šta je za nas formativna procjena? JU O.Š. „ Meša Selimović“ Zenica Berina Šećibović	S novom generacijom, koju trenutno podučavam, došla sam na ideju da ih postepeno osposobljavam da sami procjenjuju svoja znanja, vještine i sposobnosti. Koristeći tehniku "Rubrike" (eng. rubric) kao tehniku za formativnu procjenu zajedno ćemo slaviti zajedničke uspjehe i pratiti stepen napretka naše male zajednice u učenju. Učinkovite informacije koje pišemo u tabelu za formativnu procjenu daju jasne, opisne i na kriterijima zasnovane smjernice koje učeniku omogućavaju da vidi kako napreduje u procesu učenja i šta treba da uradi kako bi krenuo dalje ka ostvarenju zadatih ishoda. Ono što je za mene najvažnije je osmijeh na licu svakog djeteta koji pređe iz "nižeg" nivoa u "viši" nivo tokom procesa učenja.
SLOVARICA MOGA ZAVIČAJA - upoznajmo svoj zavičaj (terenska nastava) Osnovna škola Franice Dall'era Vir, Posušje Dijana Galić	U dogovoru s učenicima, roditeljima i ravnateljicom škole sam planirala terensku nastavu za drugo obrazovno razdoblje. Predvidjela sam od 10 do 15 odlazaka na teren. Cilj nam je bio upoznati sve značajne prirodne, religijske, povijesne, kulturološke i gospodarske elemente našega zavičaja. Neki posjeti su vezani datumima, npr; prvi dan proljeća, Dan voda, Dan župe, Dan planeta Zemlje, Dan muzeja, a neki su vezani za nastavno gradivo. npr. vode u zavičaju, biljni i životinjski svijet u zavičaju (endemi), gospodarske djelatnosti, povijesni spomenici, predci, kulturna baština, reljefna obilježja, itd. Svi naši odlasci su bili ujedno i nezaboravni izleti koje smo zabilježavali fotografiranjem. Terenska nastava zahtjeva i odgovorni oblik ponašanja u grupi, prema starijima i prirodi. Svjesni da djeca najbrže i najlakše uče kroz igru i aktivnosti, na osnovu stvarnog doticaja sa stvarima, tako sam i ovo pretvorila u likovne kolonije. Na svakom mjestu nakon razgledavanja i razgovora, učenici su birali pozicije

	za ilustriranje onoga što vide i što im je najzanimljivije, te bilježili informacije koje su im se činile bitne. Svako mjesto, kulturna, povijesna ili gospodarska znamenitost stavljena je pod određeno slovo i tako je nastala slovarica moga zavičaja. Svaki učenik je za sebe izrađivao slovaricu - abeceda od A-Ž .
PRIČAJ MI PRIČU - Priča za djecu, kao važan alat za razvijanje svijesti, stavova i oblikovanje ponašanja JU O.Š. „Aleksa Šantić“ i Katolički školski centar „Sv. Josip“-Osnovna škola, Sarajevo Naida Gadžo i Marlena Brkić	Praksom „<i>Pričaj mi priču</i>“ je obuhvaćeno djelovanje priče na oblikovanje ponašanja učenika u odjeljenju, naročito ukoliko se radi o nekim oblicima specifičnog ponašanja i teškoćama koje dijete treba prevazići. To su neke „uobičajeno neuobičajene“ situacije ili izazovna ponašanja poput ljutnje, ljubomore, nemarnosti, ili čak neke situacije koje dovode do neočekivanih promjena u životu djeteta poput razvoda, preseljenja ili čak gubitka bliskih članova porodice. Glavna okosnica priče je pažljivo i pomno smišljena metafora, koja omogućava da se dijete identificira sa likom u priči ili sa opisanom situacijom, prepoznaje i projicira vlastite misli, osjećanja, želje i potrebe na lik, te da doživi emocionalno oslobađanje i smiraj, što dovodi do vraćanja ponašanja i ličnosti u ravnotežu. Važna aktivnost je i djetetovo sastavljanje priče. Priču, odgovarajuće sadržine, vrijednosti i utkane poruke koristimo i u odgoju za nenasilje, razvijanju ekološke svijesti te isticanje, usvajanje i širenje i univerzalnih vrijednosti. Ova praksa je izuzetno fleksibilna te pogodna za rad sa učenikom jedan na jedan, sa grupom učenika, cijelim odjeljenjem, te je moguće čak i veoma uspješno uključiti i roditelje. Može se koristiti i u predškolskom i osnovnoškolskom uzrastu, pa čak i adolescenciji. Praksa obuhvata i druge osmišljene aktivnosti (razgovor, dramatizaciju, likovno izražavanje, praktičan rad).
BRAIN GYM – pozitivna praksa JU O.Š. „Sveti Franjo“ Tuzla Helena Kovačević i Dragana Žunić	U kolovozu 2016. godine, u našoj školi održao se seminar pod nazivom „Brain Gym“. Na osnovu odslušane, veoma zanimljive teme, odlučile smo pokrenuti ove aktivnosti i u našoj školi. Osmislile smo plan i program za sekciju „Brain Gym-radionicu za đake“. Cilj radionica je tjelesnim aktivnostima postići napredak u govoru, čitanju, pisanju, koncentraciji, pamćenju i mnogim drugim vještinama kod učenika kod kojih su primjećene ove poteškoće, a koje uzrokuju slabiji uspjeh u učenju, ali i u mnogim drugim aktivnostima u životu. Prakticiranjem ovih vježbi smo željele postići kod učenika bolju pažnju, koncentraciju, pamćenje, organizacijske sposobnosti, odnose i komunikaciju. Naravno, ovo nije opis jednokratne aktivnosti nego process koji kod nas traje već dvije godine, a nastavila se i u trećoj.
CVRČAK JU O.Š. „Sead Čehić“, Velika Kladuša Azra Vrečić	Praksa koja se razvila u suradnji s roditeljima učenika prvog razreda, a imala je za cilj poticati pravilan razvoj dječijeg govora, i poboljšati govorne kvalitete šestogodišnjaka. Odvijala se tokom tromjesečnih radionica kroz koje smo vježbali pravilnu artikulaciju glasova bosanskog jezika, vježbali razvoj motorike, poticali suradnički odnos između učenika i izgrađivali partnerski odnos s roditeljima. Praksa se odvijala na način da smo formirali klub naziva <i>Cvrčak</i> koji su činili svi učenici prvog razreda i roditelji učenika koji su imali govorne poteškoće. Odvijala se tokom mjeseca oktobra, novembra i decembra 2017. godine, kroz razrađen plan aktivnosti, kroz zasebne radionice i kroz časove bosanskog jezika i književnosti, likovne i muzičke kulture. U realizaciji projekta učenici su međusobno surađivali, učili jedni od drugih, te surađivali s roditeljima.
POČETNO ČITANJE I RAČUNANJE KROZ IGRU JU O.Š. „Aleksa Šantić“, Zvornik Snežana Stević	Prošle godine sam, kao učiteljica prvog razreda, neke stare i zaboravljene igrice obukla u novo ruho i iskoristila za efikasnije učenje - savladavanja početnog čitanja i pisanja, te sabiranje i oduzimanje u prvoj desetici. Jedan dio igrolike nastave je realizovan na školskom betonskom terenu, gdje su oslikani poligoni za realizaciju igrice (o kojima će ovdje biti riječ), a drugi dio je realizovan u učionici. U realizaciji su učestvovali i ostali učenici nižih razreda sa svojim učiteljicama. Osmišljeno je niz aktivnosti koje su trajale i dešavale se tad, a prenijele se, proširile i u narednu školsku godinu.

S RUŽNIM PAČETOM KROZ ŠKOLSKU GODINU JU O.Š. "Vladimir Nazor", Odžak Jelena Jović	Radila sam u kombiniranom odjelu 1. i 2. razreda u školskoj 2017/2018 godini, te sam odlučila na osnovu propisane lektire „Ružno pače“ započeti mali razredni projekt, koji se kasnije razvio u nešto, za nas, neopisivo. Cilj nam je bio pročitati i obraditi bajku na drugačiji način, s obzirom da su to učenici koji su tek naučili čitati i oni koji tek trebaju naučiti. Tijekom projektne nastave učenici su sudjelovali u raznim jezičnim, likovnim, glazbenim i istraživačkim aktivnostima. Mnoge aktivnosti smo mogli realizirati za vrijeme nastave i u sklopu izvannastavnih aktivnosti. S obzirom da su učenici prvog i drugog razreda sudjelovali, nismo se strogo vremenski ograničili, nego smo kroz cijelu školsku godinu dopunjavali naš projekt uz suradnju s roditeljima.
IGRAMO SE, UČIMO I RASTIMO ZAJEDNO (Partnerstvo sa učenicima, roditeljima i lokalnom zajednicom u okviru redovne nastave) JU OŠ „Čengić – Vila I“, Sarajevo Maja Ključo	Način organizovanja, vođenja i sumiranja rezultata rada partnerskog odnosa u razredu je izazov koji ću pokušati opisati. U školskoj praksi nisu rijetki primjeri nepotpune komunikacije između roditelja, učenika i uposlenika škole. Partnerski odnos je dobar i brz način dolaska do produktivnih rješenja. Pomaže đacima, roditeljima i nastavnicima da se dogovore kako će svoje pojedinačne i grupne interese i potrebe ostvariti za zajedničku dobrobit. U školskoj 2016/2017. godini u razvoju partnerstva sa porodicama cilj je bio uzajamno bolje upoznavanje, uključivanje roditelja kao predavača u nastavu ili voditelja radionice što je dovelo do međusobnog poštovanja, povjerenja, tolerancije, otvorenosti jednih prema drugima, a samim tim i olakšane socijalizacije učenika koji su postigli odličan uspjeh u prvom razredu. U školskoj 2017/2018. godini cilj je bio stvoriti pozitivno mišljenje o partnerskom odnosu porodice i škole u lokalnoj zajednici, podizanjem razine kvalitete našeg partnerstva i stvaranjem posebno kreativnog i inovativnog okruženja za učenje, ali i ukazati na najvažnije korake koje treba provesti kada je u pitanju uključivanje roditelja i zajednice u učenje učenika. U školskoj 2018/2019. godini cilj je izgraditi razrednu kulturu u kojoj dijete uči od djeteta pri čemu je umnožavanje znanja svakodnevnica.
U ZDRAVOM TIJELU ZDRAV DUH JU O.Š. „Sveti Sava“, Foča Jelena Perišić	Na proljeće 2017. godine počela sam sa istraživanjem na koji se to način djeca danas igraju, a kako su se igrala prije (npr. u vrijeme njihovih roditelja). Tim povodom pokrenula sam eTwinning projekat pod nazivom „Dječije igre nekad i sad“ gdje su djeca i roditelji prošli kroz razne aktivnosti. Školske 2017/2018 godine po prvi put kreće sa radom sportska sekcija u našoj školi (djeca uzrasta do petog razreda), a pomenutoj sekciji priključujem djecu koja koriste usluge produženog boravka (uzrast učenika 6-7 godina). Učenici tokom te školske godine prolaze kroz sistematične, zanimljive, uzrastu prilagođene fizičke aktivnosti, koje utiču na psiho-fizički razvoj djece i bolju pokretljivost. Nastojim da unaprijedim psiho-fizičko zdravlje kroz raznovrsne oblike fizičkog vježbanja i povećam svijest o značaju i potrebi za fizičkom aktivnošću i sportom. U okviru prakse „U zdravom tijelu zdrav duh“, djeca više vremena provode baveći se fizičkim aktivnostima, sportom i boraveći što više vremena na svježem vazduhu. Takođe, ostvarujemo saradnju sa Dječijim vrtićem „Čika Jova Zmaj“, a jednom sedmično smo organizovali i realizovali razne korisne i zanimljive aktivnosti za djecu uzrasta od 5-6 godina. Tokom godine obilježavamo i važne datume vezane sa sportske aktivnosti kao što su – Svjetski dan sporta, Sportski dan u školi, Evropski školski sportski dan, Igre bez granica, Svjetski dan fizičke aktivnosti. I ove godine nastavljamo sa radom sportske sekcije, saradnjom sa pomenutom vaspitno-obrazovnom ustanovom i projektom „U zdravom tijelu zdrav duh“.
TURISTIČKA RAZGLEDNICA GRADA GRADAČA	Svake godine prilikom održavanja jednodnevnih ekskurzija dolazimo do spoznaje da djeca jako malo znaju o gradovima koje posjećuju, ali i o gradu u kojem žive. Učenici ne znaju ko je bio Hasan Kikić, kada su sagrađene Kula, Husejnija, pravoslavna ili katolička crkva. Učenici su se putem

O.Š. „ Ivan Goran Kovačić“ Adnan Kondžić, Elvira Ustavdić i Hazima Hećimović	primjenom metode projektne nastave upoznali sa spomenicima, vjerskim objektima, jezerima, manifestacijama, slavnim ličnostima Gradačca i šire okoline. Na ovaj način realizacije projekta učenici i nastavnici su izašli iz okvira tradicionalnih načina učenja pri tom potičući na aktivno uključivanje i sudjelovanje učenika u samom procesu učenja putem istraživanja te razvijanju kreativnosti, razvoju socijalnih kompetencija i ličnosti djeteta. Nakon realizacije planiranih posjeta kulturno historijskim objektima, realizacije određenih nastavnih časova koji su tematski u skladu sa nastavnim planom i programom, realizirana je javna prezentacija što je doprinjelo poboljšanju saradnje sa lokalnom zajednicom.
---	---

SALA 1 - predškolsstvo

DJEČJI PRVI KORACI U UMJETNOSTI KROZ ISTRAŽIVANJE BOJA	Djetetov razvoj od samog početka prati period učenja kroz modele ponašanja, ali veliki dio učenja i razvijanja može se zahvaliti djetetovoj želji za istraživanjem. Da bi djeca upoznala umjetnost boja, veoma je važno dopustiti im da budu aktivni istraživači okoline. Potrebne su im samo kratke i konkretne informacije o likovnim tehnikama koje su u fokusu istraživanja, a ostali proces rada treba prepustiti djeci i njihovoj mašti. Odgajatelj je tu prisutan samo da usmjerava potiče i ohrabruje. Naš projekat obuhvatao je različite tematske jedinice planirane po godišnjem planu i programu, a prožete elementima umjetnosti i boja. Djeca su imala mogućnost da kroz pokretne, muzičke, likovne, istraživačke aktivnosti isprobaju inovativne tehnike u radu sa bojama, materijalima, da ih povežu sa neposrednom okolinom u kojoj borave i da budu i sami učesnici u nastajanju novih likovnih djela. Dat ćemo primjere na koji način djeca upoznaju boje kroz motoričke, muzičke, likovne aktivnosti i eksperimente. Uz dosta inovativnih tehnika, materijala i podloga obogatili su svoju spoznaju, stekli samopouzdanje, što ih je podstaklo da i dalje istražuju i igraju se.
ADELLININO LUTKALIŠTE JU „Obdanište“ Travnik Adela Dobrić	Moja inovativna praksa je počela početkom aprila 2018. godine i trajat će do kraja januara 2019. godine. U periodu od 10 mjeseci lutka Adellina će provesti 34 vikenda u gostima: 32 vikenda kod djece i 2 vikenda kod odgajateljica. Lutka Adellina je zvanično prva bosanskohercegovačka lutka koju sam napravila od tkanine, visoka je jedan metar, teška 700 grama i sastoji se od 50 dijelova. Svakog petka lutka Adellina „piše“ pismo nekom djetetu iz grupe. U pismu piše šta bi mogli zajedno raditi preko vikenda. Ovom prethodi usmeni dogovor sa roditeljima i o njemu djeca ne znaju ništa kako bi iznenađenje za dijete bilo veće. Uz lutku ide i Dnevnik u koji će roditelji upisati svoje utiske i zanimljive detalje druženja. Ponedjeljkom se lutka vraća u vrtić gdje zajedno čitamo Dnevnik i razgovaramo o svemu što se desilo tokom protekla tri dana. Razgledaju se i fotografije. Djeca upotpunjavaju napisane događaje u Dnevniku pričajući o svojim emocijama počevši od „osvajanja“ Adelline, preko zanimljivih doživljaja, pa sve do rastanka. Također, potičem ih da postavljaju pitanja jedni drugima, upoređuju svoje priče, povezuju ih i zaključuju.
Projekat IGRA I IGRAČKE JU „Djeca Sarajeva“ Ognjenka Mikavica i Merima Homarac	Projekat „Igra i igračke“ trajao je tri mjeseca (september – novembar 2017.). Integriran je u cjeloviti razvojni program kroz tri mjesečne teme i tri koncepta (socio-emocionalni, senzomotorni i kognitivni): - <i>Septembar</i>: „Igra“ realizovane su aktivnosti u kojima dominira njegovanje osnovnih društvenih vrijednosti (zajedništvo, saradnja, empatija, tolerancija, fer igra i sl.), ali i motoričke aktivnosti. - <i>Oktobar</i>: „Igre i igračke“ aktivnosti u kojima su preovladavali plesni sadržaji, igre sa pravilima, kao i igre za razvoj percepcije. - <i>Novembar</i>: „Igre zamišljanja“ aktivnosti koje dominantno potiču maštu, kreativnost i govorno stvaralaštvo, kao i logiku.

NAŠA MALA TVORNICA PRIČA PPU „Sindibad“, Zenica Nisveta Kozlić	Ova praksa je nastala u želji da se smanji utjecaj savremenog načina života na djecu predškolskog uzrasta, medija koji su im dostupni i koji okupiraju njihovu pažnju, te da na trenutke usporimo vrijeme i pođemo na najmaštovitija mjesta i zavolimo knjige. Kroz priču o <i>Zemlji Telefoniji</i> djecu potičem da promisle šta im se može desiti ako često koriste telefon ili tablet, ali je ista bila povod da zajedno spašavamo svijet i Neznanka zarobljenog tamo, pišući naše priče i doživljaje. Postali smo pisci, pravili planove priče, prisjećali se zajedničkih doživljaja, manipulirali raznim didaktičkim materijalima, putovali vremeplovom i napisali naše priče i oslobodili Neznanka. Obilježili smo razne datume: Međunarodni dan maternjeg jezika, Međunarodni dan darivanja knjiga, Svjestki dan knjige, izrađivali knjige sa roditeljima, posjetili štampariju, biblioteku, postali redovni članovi biblioteke, sakupljali knjige, poklanjali knjige, učili glasove bosanskog jezika. Posebna aktivnost je konkurs za roditelje koji nosi naziv: Naša priča iz vrtića. Prvo mjesto osvojila je priča „Planeta Mobiland“, koja je iskustvo roditelja oranoj izloženost djece savremenoj tehnologiji. Čitali smo na raznim mjestima u parku, prirodi u dvorištu, kućici, pred spavanje, dolazili su očevi pa nam pokazali da i oni znaju lijepo čitati i pričati priče. Izraživali smo velike, male knjige, herbar, knjigu o našoj grupi, pisali zvučne, okrugle, trokutaste, pravougaonaste priče. Za rođendan poklanjamo knjige i da zavoljeli smo knjige i one su postale centar našeg života. Djeca su dobila slikovnice po mjeri predškolskog djeteta.
NAŠA PLANETA ZEMLJA Javna Ustanova za predškolski odgoj i obrazovanje „Naše dijete“ Tuzla Merisa Karić	Istraživačke aktivnosti djece o planeti Zemlji realizovane su u periodu od pet godina. Mali istraživači planete Zemlje su djeca predškolskih odgojnih grupa i programa produženog boravka sa kojima sam realizovala veliki broj sadržaja i aktivnosti u oblasti ekologije i istraživanja prirodnih pojava na planeti Zemlji. Aktivnosti koje smo smo radili bile su usmjerene na istraživanje okoline, učenje iz dječijih enciklopedija, učenje na tematskim izletima, u raznim institucijama u kojima smo učili o našoj planeti Zemlji. U okviru pripremanja sadržaja na temu Planeta Zemlja i život na Zemlji i mnogih ekoloških aktivnosti, djeca su željela da zajedno kreiramo sadržaje i aktivnosti o kojima ćemo učiti. To su teme o svemiru, planeti Zemlji i kruženje planeta oko Sunca, letjelicama koje putuju u svemir, planetama koje kruže oko Sunca, izgledu planete Zemlje, vodama na Zemlji, pustinjama, biljnom i životinjskom svijetu mora i kopna, zaštita i čuvanje okoline. U okviru ove prakse prikupili smo veliki broj knjiga i edukativnih fimova o našoj planeti Zemlji, pozivali goste u naše vrtiće, izvodili priredbe i predstave i planirali, istraživali i pozivali sve drugare u naše aktivnosti.
SLUŠANJE KLASIČNE/ INSTRUMENTALNE MUZIKE JU Dječije obdanište “Hasnija Omanović“, Cazin Nasiha Mizić	Praksu je realizirana jednom sedmično u trajanju od oko dva i po mjeseca. Za vrijeme slušanja klasične/instrumentalne muzike djeca sjede u krugu na podu ili stolicama, u polukrugu, mogu stajati u krugu - polukrugu i obavljati jednostavne pokrete ili izvoditi ritmičke plesne pokrete prema uputama. Odgajatelj također aktivno učestvuje pri slušanju muzike, sjedi skupa s djecom na podu, stolicama ili stoji pri izvođenju pokreta. Vrlo važno je to što se svako ponovno slušanje iste muzike može izvesti s drugim sredstvom za izvođenje pokreta uz muziku ili sviranje. Slušati muziku na ovaj način mogu sve uzrasne skupine djece. Neke od kompozicija izvodili smo na priredbama za roditelje, a roditelji su bili oduševljeni, prvenstveno zato što je u pitanju klasična /instrumentalna muzika i nov način slušanja muzike. Dio prakse je prezentiran na RTV Unsko-sanskog kantona, na RTV Cazin i na seminaru Društva zaposlenika predškolski ustanova FBiH u Neumu.
RECIKLIRAJ I ŠTEDI JER VODA VRIJEDI	Najznačajniji period u kojem znanja, vještine i navike postaju trajne vrijednosti, koje će se kasnije samo nadograđivati, jeste predškolski i rani školski uzrast pa otuda i potreba da se što veća pažnja i akcenat, upravo u

JU „Predškolski odgoj i obrazovanje“ Zenica Jasmina Gasal i Alisa Trtak	tom periodu, stave na buđenje ekološke svijesti kod djece i ljubavi prema prirodi i očuvanju životne okoline. Polazeći od vizije da je vrtić mjesto sretnog i zadovoljnog odrastanja djece u kojem je roditelj najznačajniji i neizostavni partner u odgojno-obrazovnom procesu, nastala je ideja da se u realizaciju ekoloških sadržaja (roditeljski sastanci, ekološke radionice sa roditeljima, prikupljanje ambalažnog materijala, zajednički izleti, stvaranje botaničkih kutaka i vrtova u holovima i dvorištima vrtića i dr.) na različite načine i aktivno uključe upravo i roditelji. Ono što nas posebno raduje jeste činjenica da su se roditelji rado odazivali na svaku aktivnost i ispunjavali svaki zadatak koji je pred njih postavljen, davali korisne ideje, savjete, sugestije, inicijative. Odnosi roditelj-odgajatelj postali su ne samo partnerski nego i prijateljski sa mnogo više međusobnog uvažavanja, razumijevanja i podrške što je kao krajnji cilj rezultiralo veoma uspješnim ekološkim ali i općenito odgojem djeteta, stvarajući na taj način preduslove da vrtić postane mjesto sretnog odrastanja djeteta.
DJEČIJE DRAMSKO STVARALAŠTVO U POTICAJNOM OKRUŽENJU JU „Djeca Sarajeva“ - Vrtić „Slavuj“ Nermina Fočak i Edina Gafić	Završne svečanosti smatraju se svojevrsnom krunom trogodišnjeg rada sa djecom predškolskog uzrasta. Ogajatelji i djeca žele pokazati roditeljima koliko su toga naučili u vrtiću, pokazati kreativnost, zajedništvo, drugarstvo i još mnogo toga. Često su te svečanosti splet recitala, vokalnih izvođenja, plesova i kratkih scenskih igara koji se pripremaju i uvježbavaju u toku mjeseca maja. Ponekad, memorisanje sadržaja proizvede kontraefekat, djeci zna biti dosadno na probama, jer sadržaji su uglavnom poznati od ranije. Ideju o novom pristupu potekla je od djece, željeli su pokazati mamama i tatama ono u čemu su najbolji. Realizovali smo dramsku predstavu „Kapetan John Peoplefox“ i odigrali je u pravom, malom teatru a na „velikoj premijeri“ prisustvovalo je preko dvjestopedeset gledalaca. Sam put je bio magičan jer je omogućio djeci da prekorače određene granice koje postoje u stvarnom životu i da se jako dobro zabave. Publika je doživjela katarzu, djecu su gledali posve drugim očima: ponos, nevjerica, oduševljenje. I pitanje: „Kako su uspjeli?“
NEUMSKE MALE MAŠKARE Dječji vrtić „Neum“, Neum Marijana Jogunica	U Dječjem vrtiću u Neumu, više od dvadeset godina negujemo tradiciju maškaranja. Dani maškara nama su izuzetno važni, a tijekom njihova trajanja u SDB odvijaju se brojne aktivnosti. U dramsko obiteljskom centru djeci su ponuđeni razni kostimi, šaljivi igrokazi, tekstovi i recitacije, u likovnom centru izrađujemo zanimljive maske najčešće koristeći neoblikovani materijal i reciklirajući, suočavamo se sa strahovima od nepoznatog koje djeca eventualno imaju, organiziramo ples pod maskama za sve skupine vrtića. Tijekom trajanja pokladnih dana realiziramo i radionicu sa roditeljima na kojoj zajedno s djecom izrađujemo kostime koje ćemo odjenuti u maškaranoj povorci. Cijelu priču završavao jednom velikom, bučnom, šarenom i veselom povorkom koja prolazi ulicama našega mjesta i ima zadatak svojom bukom otjerati zimu i dozvati proljeće.
Projekat "SLAVIMO UČENJE" Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje Nada Radoja, Dubravka Kekić i Aleksandra Vujmilović	Primjenu STEM pristupa u v/o radu započeli smo ispitivanjem dječijih interesovanja i izborom ishoda na osnovu čega su nastale teme: "Životinjski svijet", "Svemir", i "Saobraćaj". Ključne aktivnosti djece bile su vezane za istraživanje – posmatranje, prikupljanje i predstavljanje podataka, a kojima smo povezali matematiku, prirodne nauke i tehnologiju. Završna aktivnost je bila sumiranje dostignuća ishoda projekta. STEM pristupom u v/o radu djeca su razvijala naučne vještine: posmatrane, upoređivanje, klasifikovanje, mjerenje, predstavljanje podataka i definisanje hipoteze, pretpostavke i vjerovatnoće. Koristili su kolekciju osmišljenih didaktičkih sredstava, a didaktičko okruženje definisali smo kroz matematičko-saznajno- istraživačke centre, centre uloga i saobraćajni centar. Roditelji su kroz radionicu "1+1=3",

	kontinuiranim učešćem u istraživačkim zadacima kroz radionicu "Slavimo učenje" uvidjeli dječija dostignuća. Tokom projekta posjetili smo centar "Robokids" i upoznali djecu sa osnovama programiranja i robotike. Djeca su uz pomoć mapa (koje su sami pisali) i robota, uz korištenje tableta, putovali po karti svijeta. Vaspitači su obogatili metode rada sa djecom, strategije posmatranja, djece i svoga rada i uvidjeli da su intenzivnije podsticali viši stepen kognitivnih procesa. Rezultati primjene STEM pristupa pokazuju koliko su važne edukacije, ishodi učenja koji planiramo, aktivnosti i metodički pristupi koje primjenjujemo u radu sa djecom, a koje ćemo nastaviti implementirati planiranjem i realizacijom v/o rada. STEM pristup omogućio je svima nama da se "izbiljno igramo matematikom" jer je $1+1=3$.
--	---

SALA 2 – osnovna škola – predmetna nastava

Inovacije u planiranju vannastavnih aktivnosti „UMJETNOST BEZ GRANICA“ - Likovna kolonija O.Š. „Kiseljak 1“, Kiseljak Zijad Hasić	U školi svakodnevno pričamo o nadarenoj djeci sa izuzetnim sposobnostima u određenim vještinama, međutim malo im pružamo prilika da tu nadarenost podignu na viši nivo, shodno njihovim potrebama i mogućnostima. Kod takve djece, kroz njihovu aktivnost na određenim poljima, javlja se jak osjećaj i ljubav za rad koji žele kada odrastu. Važnu ulogu u tome imaju nastavnici i roditelji. Kroz likovnu sekciju otkrivamo i njegujemo sklonosti za likovni jezik kod nadarene i manje nadarene djece. Obogaćujemo njihove kreativne, intelektualne i psihofizičke sposobnosti. Upotrebom različitih materijala koji nisu predviđeni kroz predmet likovne kulture, te površina za likovno izražavanje. Neke od aktivnosti koje smo proveli su: uređenje školskog prostora, organizovanje posjeta i učešća na Kids festivalu, organizovanje likovnih kolonija (radionica), organizovanje likovnih izložbi otvorenih za javnost i sl.
MATHBOOK OŠ „Mehmed Handžić“ Veldina Dugalić-Delić	MATHBOOK je napravljen po ugledu na Facebook i predstavlja njegov ekvivalent u učionici. Moto ovog projekta je: „Mi ne skupljamo like-ove na Facebook-u već pluseve na Mathbook-u!“ Mathbook je ustvari sistem pluseva i minusa, predstavljen na način privlačan i zanimljiv učenicima i primjenjen na jedan novi način a sve u cilju razbijanja mita kod učenika da je matematika bauk, da je „rezervisana“ samo za one kojima „ide od ruke“, povećanju samopuzdanja, slobode izražavanja, javnog eksponiranja, međusobne saradnje, pomaganja, motivacije za redovnu izradu domaće zadaće, aktivnosti kod svih učenika, na svim časovima matematike kao i razvijanju pozitivnog takmičarskog duha među njima.
VREMEPLOV U HISTORIJU JEZIKA JU O.Š. „Drežnica“, Mostar Edita Kevro	Nastava bosanskog jezika omogućuje učenicima stjecanje znanja, sposobnosti, vrijednosti i navika kako bi bili aktivni članovi društva. Učenicima je potrebna škola koja im omogućava aktivno učešće u nastavnom procesu gdje su svi aspekti njihove ličnosti angažirani u nastavnom procesu. Uzimajući u obzir neodgovarajuće materijalne uvjete za rad (namještaj, oprema, pomagala, učila, kabineti i ostalo), zanemarljiv doprinos roditelja i društvene zajednice, smatram da su se mogu postići bolji rezultati za izučavanje historije jezika u osnovnoj školi. Rezultati (ne)izučavanja historije jezika u OŠ su ipak nedovoljni za zahtjeve koji bi nas izravnali ili bar približili evropskim standardima. Na časovima redovne i dodatne nastave i vannastavnim aktivnostima rukovodimo se našom misijom: „<i>Mi smo ekipa koja njeguje savremenu nastavu i podstiče pozitivne ljudske vrijednosti!</i>“ Zajedničkim snagama osiguravamo kvalitetno obrazovanje učenika iz historije jezika koristeći savremene metode i oblike rada (terensku nastavu, grupni rad, timski rad, istraživački rad, aktivno učenje i saradničku nastavu), te razvoj opće kulture svih aktera obrazovnog procesa.

ŠKOLA MATEMATIKE O.Š. „Ruđera Boškovića“, Široki Brijeg Ivana Bubalo	Škola matematike osmišljena je tako da obuhvaća učenje dodatnih sadržaja iz matematike, pripreme za natjecanja, druženje s učenicima sličnih interesa kao i suradničko učenje, produbljivanje stečenih znanja, te obuku nastavnika matematike. Učenici iz četiri osnovne škole dolazili su petkom na radionice koje je za njih pripremao tim nastavnika. Posjećenost, zainteresiranost i ustrajnost sudjelovanja u ovom programu je bila iznad očekivanja. Nastavnici su obrađivali sadržaje po unaprijed dogovorenom planu i programu. Posebnost prakse leži u tri elementa. Prvi je taj što su učenici upoznali nove grane matematike i pripremali se za natjecanja kroz zadatke prilagođene uzrastu u ugodnoj i motivirajućoj atmosferi, kroz druženje sa učenicima i nastavnicima. Drugi element je taj, što su učenici imali priliku na svakom novom sastanku upoznati novog nastavnika koji je bio spreman izložiti nove teme i staviti im se na raspolaganje. Na taj način su upoznali različite pristupe rješavanju problema. Treći element očituje se u međusobnoj poduci nastavnik-nastavnik. Dakle, u Školi matematike obrazovali su se i nastavnici. Dok je jedan nastavnik izvodio nastavu na Školi matematike, ostali su bili slobodni doći i slušati, čak i sudjelovati u zajedničkom izvođenju nastave. Na taj način smo pojačali kolegijalnost i obavili jedno malo ali korisno „stručno usavršavanje“.
Budi DRUGačiji O.Š. „Sveti Sava“, Foča Dragana Mališ	Inovativna praksa <i>Budi DRUGačiji</i> osmišljena je sa ciljem da djeca počnu da žive vrijednosti. Praksa je sprovedena kroz časove odjeljenjske zajednice u VI-1 odjeljenju i kroz razne vidove vannastavnih aktivnosti. Program rada i saradnju sa lokalnom zajednicom sam inicirala ja, ali ono što me raduje i čime se ponosom jeste da su učenici vrlo brzo prepoznali vrijednosti i sami predlagali aktivnosti. Učili smo da <i>Budi DRUGačiji</i> znači da smo svi posebni, ali da u okviru toga trebamo biti drugovi, tj. prihvatati druge takvim kakvi jesu. Takođe, učili smo se kritičkom mišljenju i zalaganju za prave vrijednosti, prihvatajući ih ne kao niz pravila koja nam nešto propisuju već kao vrijednosti koje nas motivišu i ispunjavaju pozitivnom energijom. Družili smo se sa djecom iz Centra za djecu sa smetnjama u razvoju, saradjivali sa Crvenim krstom, organizovali razne radionice za izradu predmeta čijom prodajom bi nekom pomogli i priključivali se svim humanitarnim akcijama u skoli. Takođe, kvalitetnije smo provodili slobodno vrijeme tako što smo organizovali gledanje filmova, proslavu Nove godine i organizovanje izleta sa drugim odjeljenjima. Učili smo da slušamo i prihvatamo drugačiju vrstu muzike od aktuelne. Razvijali smo ekološku svijest i odgovornost. Osim toga, kroz brojne razgovore smo učili kulturu govora i ophođenja.
„KOSTIMIRANA ŠETNJA BOSANSKOHERCEGOVAČKOM PROŠLOŠĆU“ JU „Prva osnovna škola“, Konjic Sanela Talović	Dugogodišnjie iskustvo u poučavanju historije pokazuje da je klasičan metod prevaziđen, neefikasan i djeci nezanimljiv, zbog čega nevoljko i teško usvajaju nastavne sadržaje. Zbog toga u svom radu sve više primjenjujem praktične radove koji će potaknuti učenike na veću zainteresiranost za historijske i geografske sadržaje, ali i lakše učenje nastavnog gradiva i bolje razumijevanje činjenica. Tako je nastao projekta pod nazivom „Kostimirana šetnja bosanskohercegovačkom prošlošću“ u čijoj su realizaciji učestvovali učenici VII i IX razreda. Suština projekta odnosi se na istraživanje i predstavljanje bosanskohercegovačke historije na način da učenici svojim izlaganjem i kreativnim kostimima koje su sami izrađivali podsjetu nas na različite historijske epohe. U okviru projekta istraživali smo način života i kako su se odijevali ljudi u određenim historijskim epohama, predmete iz njihovog svakodnevnog života, teritorijalni prostor koji su naseljavali, pismo kojim su pisali itd, dakle u svemu što nastaje prepoznamo duh vremena, dio kulture i civilizacije. Cilj nam je bio da na ovaj način istaknemo korelaciju između predmeta: historija, geografija, bosanski

	jezik i književnost i likovne kulture. Učenici se na ovaj način upoznaju s kulturnom i prirodnim baštinom, vrijednostima i civilizacijskim dostignućima što služe konkretizaciji i obogaćivanju nastavnih sadržaja. Nastava realizovana na način gdje učenik nije samo pasivni posmatrač nego sudionik koji radom na izvršenju određenog zadatka ili više zadataka pridonosi svom kognitivnom, afektivnom i motoričkom razvoju.
STEM projekat u obliku projektne nastave JU O.Š. „Kiseljak“, Tuzla Edim Hajdarbegović	Tokom školske 2017/18 godine u školi sam realizovao dva STEM projekta u obliku projektne nastave na temu „Sačuvajmo naše blago, jezero Modrac“. Jezero Modrac je ekološki izuzetno ugroženo jer ima veliki problem sa industrijskim i gradskim zagađenjem što je potaklo našu radnu grupu da skrenemo pažnju na taj problem. Urađena su dva projekta, STEM1 i STEM2. U projektu STEM1 učenici su raspodijeljeni u radne timove prema nastavnim predmetima (tim za biologiju, hemiju, fiziku), po međupredmetnim radovima (matematika-geografija, matematika-fizika, matematika-informatika) ili po predmetnim zadacima (matematika). Finalnu prezentaciju smo upriličili u našoj školi u Februaru 2018, a potom i u lokalnoj zajednici. U decembru 2018. su planirane i prezentacije u svim školama koje gravitaju na obali jezera. STEM2 kao nastavak prvog dijela je uključio aktivnosti posjete učenika i obilaska brane jezera Modrac uz pratnju uposlenika Javnog preduzeća „Spreča“, zatim obilazak jezera turističkom brodicom u cilju prikupljanja novih informacija o jezeru, i akcije čišćenja obale jezera od smeća. Posljednja aktivnost je bila organizovanje piknika na očišćenom dijelu obale kako bi se skrenula pažnja na to da je vrlo malo potrebno da se jezeru vrati njegov prijašnji sjaj i ljepota.
YOUTUBE KANAL KAO SREDSTVO PODUČAVANJA JU „Četvrta osnovna škola“, Brčko distrikt BiH Ernad Osmić	Kao nastavnik jezika i književnosti pokrenuo sam YouTube kanal koji ima za zadatak učenicima učiniti interesantnijim nastavne jedinice koje se mogu činiti nezanimljivim u klasično obradi na času. Na osnovu YouTube kanala sa engleskog govornog područja, pokušao sam prilagoditi prezentaciju kanala (animacije, uvodnu špicu za svaku epizodu i naraciju) načinu na koji to rade najuspješniji kanali ove vrste. Primjetan je nedostatak ovakve vrste sadržaja na b/h/s jeziku, tako da je projekt svojevrsan pokušaj uklapanja naše sredine u savremene tokove vanškolskog obrazovanja. Iako je započet kao privatni projekt, YouTube kanal po nazivu „Kratak sadržaj“ priprema epizode koje razrađujem skupa sa svojim učenicima. Time namjeravam dvojako iskoristiti postojanje samoga kanala: 1) učenici koji konzumiraju sadržaj na kanalu imat će priliku usvojiti prethodno gradivo; 2) Učenici koji rade sa mnom skupa na kanalu će tokom pisanja scenarija za epizode, naracije i samoga snimanja nastavni sadržaj povezati sa kreativnim multimedijalnim radom.
IGRIFIKACIJA (engl. Gamification) u učenju Richmond Park Primary School Sarajevo Tarik Sulić	Učenička neaktivnost i neuključenost u nastavi je jedan od najvećih problema s kojim se suočavaju današnje škole. Igrifikacija (gamifikacija) je prilika za povećanje interesa učeničke motivacije, povezivanja, te osnaživanja njihove komunikacije i dijeljenja. Ona predstavlja upotrebu mehanizama, dizajna i elemenata igre u svrhu promicanja motivacije, truda i lojalnosti. S igrifikacijom učenici sakupljaju bodove, prelaze razine, koriste svoje moći i osvajaju nagrade. Inspirisan igrifikacijom odlučio sam svoju učionicu pretovriti u jednu veliku video igru. U prilogu vam predstavljam kako da svoju učionicu pretvorite u igru i povedete svoje učenike na nezaboravnu avanturu učenja.

SALA 3 – srednje škole

Razvoj modela podizanja ekološke svijesti učenika kroz nastavne planove i programe SKALA NOVE EKOLOŠKE PARADIGME Gimnazija "Maarif Koledž", Sarajevo Adnan Islamović	Kroz realizaciju ove prakse razvijeni su modeli integracije ekoloških sadržaja u postojeće nastavne planove i programe predmeta koji nemaju biološki predznak. U našem slučaju to su bili predmeti: likovna kultura, geografija, historija, hemija, bosanski, jezik i književnost, matematika, ikt. Razvijeni modeli su očigledan primjer kako je moguće i kako je neophodno raditi na razvijanju ekološke svijesti, kao sastavnog dijela odgojnog procesa, tokom kompletnog školovanja kroz sve nastavne predmete što podrazumijeva obavezno davanje interdisciplinarnog predznaka ovoj problematici. Odgojno-obrazovnim radom u sklopu Ekološko-planinarske sekcije (obilježavanje ekoloških datuma, kreiranje eko-kutka, eko-panoa, eko-oglasa, eko-radara, edukativne posjete, uređenje školskog vrta) utječe se na formiranje svijesti učenika, u kojoj će zaštita životne sredine i racionalan odnos prema prirodnim dobrima zauzimati važno mjesto. Ovom praksom učenici neće samo steći znanje nego će se i ponašati u skladu sa tim znanjem u životu (odnos i vrednovanje prema Zaštićenim područjima, planinama, endemičnim i rijetkim vrstama u našoj zemlji, radnicima i sektorima koji brinu o našem okolišu, obnovljivim izvorima energije i prirodnim resursima).
PLANINARSKE DRUŽINE u osnovnim i srednjim školama Srednja elektrotehnička škola Sarajevo Armin Daguda	Planinarske sekcije koje djeluju u nekim školama uglavnom su prepuštene same sebi, baziraju svoj rad na entuzijazmu nastavnika i rade stihijski. Odlučio sam razviti i unaprijediti rad planinarske sekcije u svojoj školi tako što sam program osnovne planinarske škole Planinarskog saveza prilagodio pedagoškim standardima i normama i uzrasnim karakteristikama djece dobi 15-18 godina, napravio izvedbeni i operativni program, napravio pisane pripreme i prezentacije za realizaciju pojedinih tema iz planinarstva i osmislio program planinarskih izleta na kojima bi učenici u praksi primijenili ono što su učili na predavanjima u učionici. Postojeći program rada sekcije iz moje škole sam modificovao, prilagodio osnovnoškolskom uzrastu 13-15 godina, te su sve osnove i dvije srednje škole sa Općine Novi Grad prihvatile da po ovom programu razvijaju planinarske družine. Uporedo sa podrškom Općine, dobili smo i dozvolu od Ministarstva obrazovanja KS da možemo razviti ideju u školama. Trenutno postoje planinarske družine u 14 škola u Novom Gradu, više od 400 djece prati teorijsku nastavu jednom sedmično u trajanju od 3 mjeseca i idu na 4 izleta i jedno dvodnevno kampovanje, a cjelokupan program je podržan od strane Opštine Novi Grad.
ŠUME NADE – Društvena odgovornost za sve stvoreno Franjevačka klasična gimnazija u Visokom Franjo Radman	Motivacijski video u IV. r. na nastavi sociologije, u I. i II. razredu na nastavi informatike o apelu za uklanjanje guma iz rijeke Bosne pokrenuo je niz učeničkih akcija od I. do IV. razreda, što je preraslo u pravi korelacijski sustav nastavnih predmeta te pokrenulo suradnju naših učenika s lokalnim medijima u čemu su prepoznali jedan od načina djelovanja na društvenu svijest. Prvi skup aktivnosti održan je u proljeće 2017. U Visokom i okolici ljudi tijekom proljetnog čišćenja pale livadske površine i raslinje te time narušavaju staništa. Učenici su prikupljanjem citata o ekologiji, njihovim tehničkim uređenjem i printanjem, širenjem po zgradi škole, pisanjem apela sugrađanima, sadnjom aleje lipa na koje su stavili isprintane citate, snimanjem emisije za lokalnu televiziju uz moje mentorstvo proveli projekt pod nazivom „Šume nade – Društvena odgovornost za sve stvoreno“. Djelovanjem učenika u ovom projektu oformljena je u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji multimedijaska sekcija (spoj novinarske i informatičke sekcije). Članovi, podijeljeni po aktivnostima, uredili su afišu i plakat za promociju škole te dva broja učeničkog lista Novi cvijet. Ekološka akcija ponovljena je u proljeće 2018. Učenici su sadili sadnice, citatima izrazili zabrinutost za sve stvoreno, apelirali na javnost, sami snimili i montirali video o brizi za sve stvoreno.

BUDIMO BEZBJEDNI U SAOBRAĆAJU Srednja tehnička škola "Kemal Kapetanović" Kakanj Azem Husika i Azra Muftić	Projekat "Budimo bezbjedni u saobraćaju!" odnosi se na djecu kao učesnike u saobraćaju, bilo da su pješaci, biciklisti, putnici u sredstvima javnog prevoza ili mladi vozači, ali i na odrasle koje bi trebalo podsjetiti na važnost poštivanja saobraćajnih pravila, naročito kad su u pitanju djeca. Djeca već od svoje šeste godine manje više samostalno učestvuju u saobraćaju i zbog toga je jako bitno što ranije ih podučiti pravilnom ponašanju i poštivanju saobraćajnih propisa. Iz tog razloga je trebalo poduzeti niz aktivnosti koje bi se odnosile na podučavanje djece o saobraćajnim propisima i saobraćajnoj kulturi, ali isto tako podsjetiti i odrasle da su djeca rizična grupa u saobraćaju i da ih trebamo zaštititi po svaku cijenu. Aktivnosti kojima ćemo upoznati djecu i mlade o saobraćajnim pravilima i na taj način doprinijeti njihovoj zaštiti u saobraćaju su 4 održane radionice: - Budimo bezbjedni u saobraćaju- Radionica za stariju vrtićku grupu (djeca koja će za manje od godinu dana krenuti u školu)-60 min. - Siguran put od kuće do škole–Radionica za 1. i 2.razred osnovne škole (učenici koji samostalno učestvuju u saobraćaju)-45 min. - Budimo bezbjedni na biciklu –Radionica za 6. i 7.razred osnovne škole(učenici koji samostalno učestvuju u saobraćaju na biciklu)-2x45 min. - Sutra ćemo biti mladi vozači –Radionica za završne razrede kakanjskih srednjih škola (učenici koji će ubrzo biti mladi vozači- 17x45 min.
INFINITY WORLD (Obilježavanje Svjetske sedmice svemira) <i>(„Mi činimo naš svijet značajnijim zbog hrabrosti naših pitanja i dubine naših odgovora.“ Carl Sagan)</i> JU Opća gimnazija „Bosanska Krupa“ Amna Dervišagić	Živimo u velikom Svemiru, punom tajni, ljepote i potencijala za život. Kroz svoje poetske, inspirativne riječi, poznati astronom Carl Sagan, nam je pomogao shvatiti da je život na Zemlji dragocijeni dar. Izložbom, pod nazivom "Infinity World", uparili smo prekrasne fotografije Hubble svemirskog teleskopa sa nekim od Saganovih najljepših citata, koji govore o tome ko smo, zašto smo ovdje i kuda idemo. Svečani otvor izložbe bio je 27.11.2017.godine u Gradskoj galeriji Bosanska Krupa u 17h uz muzičko-scenski performans. Nadija Harbaš predivnim glasom pjevala je o zimskoj svjetlosti, Lejla Hajdarević i Lejla Mesić govorile su o plavoj tački u Beskraj, Sihada Kržalić vodila je program. Koordinator projekta Armin Marić i tehnička izrada Armin Pašalić. Predavanja o Mjesecu, svjetlosnom onečišćenju, teleskopu, o životu kosmonauta, uslovima u svemiru i sl. Kreirana je stranica na facebooku: https://www.facebook.com/events/139852536781519/ Neki pojmovi iz astronomije na znakovnom jeziku. Video kojim smo dočarali put u Beskrajan Svijet: https://www.youtube.com/watch?v=CLLyK7xZTuM
NAUČI, PRIMIJENI NAUČENO I OPET NAUČI!!! JU Ekonomska škola, Bijeljina Marjana Đorđić	Tokom rada na poslovima stručnog saradnika i poslovima nastavnika shvatila sam da je svako dijete darovito na sebi svojstven način, da tu darovitost treba prepoznati i onda mu omogućiti da je izrazi onako kako ono najbolje zna i umije. Kreativnost se ispoljava na najrazličitije načine i ne postoji oblast života u kojoj se ona ne može primijeniti. Teme koje se obrađuju na redovnim časovima nastojim povezati sa temama na vannastavnim aktivnostima gdje im pristupamo na potpuno drugačiji način, kreativno i kroz razvijanje kritičkog mišljenja svih učesnika. Naše teme se obrađuju kroz muziku, ples, glumu, istraživanja, dizajn, promociju rada sekcije itd. Dakle, učenici usvojena znanja treba da primijene u novim situacijama, gdje će drugima pružiti nova saznanja, ali i sebi stvoriti priliku za ponovno učenje. Aktivnosti na koje smo zaista ponosni jeste istraživanje koje smo realizovali na temu Nasilje u partnerskim adolescentskim vezama koje je bilo naše polazište i nakon koga su uslijedile pripremne aktivnosti, organizacija i samo izvođenje performansa na temu „Kad ljubav boli!“.
DO ZNANJA KROZ ZABAVU Mješovita srednja škola Bugojno i	Školske 2017/2018. godine smo uz pomoć kolega iz aktiva realizirale niz aktivnosti:

Srednja tehnička škola Bugojno Ermina Musić i Dženana Bevrnja	- Zidne novine „Upoznajmo slavne matematičare“ - kroz koje su učenici u toku mjeseca istraživali o jednom matematičaru i za svaku novu objavu dobijali bodove na aktivnost. - <i>Matematičko veče</i> - učenici ove dvije škole su izrazili želju da se druže zajedno, a uz to da se i zabave uz matematiku. Svaki razred je predstavljala ekipa od 4 člana gdje su se takmičili sa ostalim učenicima iste dobi. Nakon toga uslijedile su nagrade i druženje uz muziku i zakusku. - <i>Dan broja π</i> - učenici obje škole su kroz razne aktivnosti upoznali građane i učenike osnovnih škola o značaju broja π, dijeleći tkz. američke pite, lizala sa porukama o broju π, takmičili se u recitovanju decimala broja π, kvizovima, izveli igrokaz za djecu u vrtiću, a poentirali puštanjem balona na kojima su bile ispisane decimale ovog broja. - <i>String Art</i> - učenicima je objavljen konkurs da se izrazre STRING ART tehnikom prikazujući matematički motiv. Učenici su se sami edukovali, te su na ČOZ-ovima vršili prezentacije da upoznaju sve učenike škole o ovoj tehnici. Na kraju je urađena izložba i komisija, koju je izabrao aktiv likovne kulture, je proglasila 10 najboljih radova.
CRTICE IZ NAŠE PROŠLOSTI Mješovita srednja škola Busovača Emina Musić	Odnos prema nematerijalnom blagu u koje ubrajamo tradiciju i sjećanje u današnje vrijeme je minoran, posebno u sredinama koje nemaju ni osnovne ustanove kulture. Osjećajući odgovornost da neka sjećanja spremimo za buduće generacije nastojim kroz svoj rad jedan djelić historije Busovače sačuvati i to zalaganjem upravo onih u čijim rukama se budućnost nalazi. Nastojeći prije svega odgojno djelovati počeo je sada već projekat <i>Crtice iz naše prošlosti</i>. Želeći unaprijediti rad učenika i materijalizirati sjećanje njihovih starih, potaknuti znatiželju u okvirima historijske sekcije predlagala sam izučavanje tema koje su poticale njihovu kreativnost, istraživački duh, saradnju i samokritičnost. Do sada smo kao projektne aktivnosti realizirali dosta tema uglavnom ih prezentujući javnosti u okviru školskih promocija, gostovanja na nivou općine, printanih izdanja, CD-ova, na takmičenjima gdje smo osvajali nagrade, radionica itd. U realizaciji projekta ne bismo uspjeli bez pomoći Fotografske sekcije naše škole.
UPOTREBA SISTEMA POVEĆANE REALNOSTI (eng. Augmented reality) u nastavi JU Osnovna škola „Srednje“ Srednje – Ilijaš Mahir Mališević	Povećana realnost predstavlja sistem pomoću kojeg se stvarni svijet oko nas dopunjava informacijama kao što su slike, zvuk, tekst i dr. U svojoj praksi koristim dva vida ovog sistema, a to su Pješčana kutija povećane realnosti (<i>eng. Augmented reality Sandbox</i>) i Android aplikacije povećane realnosti. - Pješčana kutija povećane realnosti predstavlja jedan od najmodernijih sistema koji se koriste u geografskoj nauci za prikaz reljefa, topografije, hidrografskih odlika, simulacije vodotoka, vulkana i drugih geografskih sadržaja o kojima se govori na časovima geografije. - Aplikacije povećane realnosti predstavljaju Android aplikacije koje učenici mogu instalirati na vlastite pametne uređaje (smartfoni, tableti, pametne naočale) i pomoću njih usmjeravajući kameru uređaja u određeni objekat dobivati dodatne informacije o tom objektu u vidu slika, 3D modela, zvukova, teksta i slično.
PRAKTIČNOM NASTAVOM DO UČENJA POD OTVORENIM NEBOM Mješovita srednja škola Donji Vakuf Orhana Kosterović	Početak realizacije prakse prvobitno je bio zamišljen kao „kabinet geografije“ na otvorenom, koji ima za cilj olakšati vanučioničku nastavu. Ideja je zaživjela zahvaljujući članovima geografske sekcije, ali su se vremenom uključili svi učenici, pa i oni koji u svom obrazovnom procesu nemaju nastavu geografije. Učionica na otvorenom se sastoji od 16 klupa, odnosno 32 mjesta za sjedenje, radnog stola i školske ploče. Zid škole, koji gleda na učionicu, a koji je bio uništen različitim grafitima, prilagođen je ambijentu učionice, gdje je oslikan mural Sunca i njemu pripadajućih planeta, a neposredno na platou ispred učionice izrađen je sunčev sat. Ove aktivnosti je pratilo i obnavljanje starih klupa u školskom dvorištu, označavanje stabala i postavljanje kanti za otpatke. Posebna čar projekta se sastojala u tome što su sve poslove učenici uradili sami u sklopu školske

	prakse koju inače nemaju u školi ili je nemaju gotovo nikako. Pripreme i realizacija su trajali dva mjeseca i danas ta učionica služi za odvijanje nastave za skoro sve predmete u našoj školi, ali je i na raspolaganju polaznicima JU Vrtić Donji Vakuf i učenicima svih osnovnih škola u Donjem Vakufu. Posebnu znatiželju lokalne zajednice je pobudio sunčev sat, pa su na našu radost česte posjete i samih građana Donjeg Vakufa.
KOLIKO ČITAMO ŠTA KUPUJEMO Mješovita srednja škola „Travnik“, Travnik Selma Čurić	Na časovima hemije dva razreda su osmislila projekat „Koliko čitamo šta kupujemo“, koji je trajao od oktobra 2017. do maja 2018. god. Iskoristili smo znanje iz biohemije za proučavanje određenih supstanci koje unosimo putem hrane. Željeli smo da izađemo iz učionice, te smo te supstance uočavali na nekim uzorcima hrane (čokolade, salame, hrenovke, mlijeko). Analizirali smo udio masti i šećera u pomenutim proizvodima. Prikupljene nutritivne vrijednosti i sadržaj su organizovani u tabelarne prikaze. Napravljena je i prezentacija kojom smo posjetili još jednu školu sa srodnim zanimanjem. Održali smo čas i III-im razredima u našoj školi. Sve prezentacije pratila je bogata diskusija, uz saradnju učenika različitih profila obrazovanja i opredjeljenja. Tako je znanje iz hemije preneseno u svakodnevni život u svrhu kvalitetnijeg i zdravijeg načina življenja. Želim da ovaj Projekat bude izazov za neka buduća ispitivanja i proučavanja, u cilju daljnjeg širenja svijesti važnosti ovih saznanja.

SALA 4 – stručni saradnici/ce

Talenat je kao i voda; uvijek pronađe put da pokaže svoj sjaj! JU OŠ “Husein ef. Đozo” Goražde Vildana Obuća	U protekloj školskoj godini sa grupom zainteresovanih kolega nastavnika/ca formiran je Tim za rad sa talentovanim učenicima naše škole. Razmišljajući kako da detektujemo, evidentiramo i afirmišemo talentirane učenike odlučili smo se na nekoliko koraka: - Postavljanje plakata na oglasnoj ploči za učenike, roditelje i nastavnike (plakat je bio informativnog karaktera sa pozivom za prijavu učenika) - Informisanje učenika i nastavnika o postojanju tima i pozivu učenika da se prijave sa svojim talentima putem školskog razglasa; preko razrednih starješina na časovima odjeljenjskih zajednica - Posjeta članova tima radu školskih sekcija i vannastavnih aktivnosti - Saradnja sa nastavnicima i razrednim starješinama - njihova zapažanja i preporuke - Snimanje filmova sa talentovanim učenicima - Postavka izložbi njihovih radova - Iskorištavanje njihovih talenata u svrhu kreiranja “obogaćene školske sredine” (pomoć drugim učenicima)
ŠARENO LIJETO 2017 i 2018 JU za predškolski odgoj i obrazovanje Visoko Alma Smajić i Edna Dragunić - Husić	U periodu od 3. jula 2017. godine do 13. augusta 2017. i periodu od 11.6.2018 do 31.8.2018 godine se realizovao dvogodišnji projekat "Šareno ljeto 2017" i "Šareno ljeto 2018" u JU za predškolski odgoj i obrazovanje Visoko u Visokom. Projekat koji podrazumijeva aktivno učešće u toku cijele godine u vidu opserviranja i priprema za edukativno, pedagoško – psiholoških radionica namijenjenih djeci. Koncept naših radionica je formiran na umjetničko-kreativnom te interaktivnom pristupu djece. Projekat je uključivao djecu različite uzrasne dobi. U prvom dijelu projekta učešće su uzela sva djeca, drugi dio projekta je uključivao djecu iz 4. vrtićke grupe u funkciji adaptacije i prilagođavanja Kućnog reda, rada i pravila u školskom okruženju. Trećem dijelu projekta su se pridružila i djeca iz 3. vrtićke grupe radi adaptacije i prilagođavanja za polazak u školu. Dajemo jasan prikaz djeci na inovativan način kako kreativno pristupiti određenom problemu. U toku cijele godine smo se pripremali osluškujući želje i potrebe, navike i ponašanje djece u grupnom i individualnom radu. Na osnovu toga smo selektirale radionice. Projekat je realizovan u ljetnom periodu, vrijeme odmora i raspusta.

Priručnik za roditelje predškolske djece - "MOJE DIJETE I JA" "Pitaj me-pitaj" – KUTIJA i "Čitaj mi da te slušam i govorim" JU Dječiji vrtić "Naša radost", Prnjavor Ljubica Božunović	Priručnik za roditelje predškolske djece "Moje dijete i ja"- priručnik za roditelje čija su djeca polaznici vrtića. Namjenjen je edukaciji roditelja o upisu djeteta u predškolsku ustanovu, adaptaciju djece, socijalizaciju, emocije djece, pripremu za školu, razvoj govora. Kroz priručnik su obuhvaćeni svi aspekti dječijeg razvoja i pripreme djece za boravak u vrtiću i pripremu za školu. "Pitaj me-pitaj" KUTIJA- društvena igra koja je namjenjena za razvoj pažnje, koncentracije, razvoj govora. Prati programske aktivnosti u vrtiću a namjenjena je evaluaciji naučenog kroz igru u slobodno vrijeme. "Čitaj mi da te slušam i govorim"- tekstovi namjenjeni za razvoj govora i bogaćenja fonda riječi, te razvoj kreativnog mišljenja i stvaralaštva kod djece predškolskog uzrasta.
VRŠNJAČKA ZAJEDNICA UČENJA „Sokolje“ JU OŠ „Sokolje“, Sarajevo Arijana Alispahić, Ferizata Hadžović, Idmira Duran, Lejla Podbićanin, Armina Bukvić, Aldin Kozić	Praksa u vidu oformljavanja učeničke zajednice osmišljena je na inicijativu učenika, u želji da postanu aktivni sudionici u svim segmentima života škole. Tim od 6 nastavnika educirao je i osposobio učenike da potiču i predlažu nove ideje, te da daju konkretna rješenja. Učenici kroz različite aktivnosti aktualiziraju teme i sadržaje, za koje smatraju da trebaju biti dio njihovog obrazovanja, a malo su ili nikako zastupljene NPP-om. U prošloj školskoj godini to su bile teme: vršnjačko nasilje, vršnjačka podrška, medijska i informacijska pismenost i kritičko razmišljanje. Također, učenici aktivnim uključivanjem u proces nastave rade na promjenama u pristupu i prezentaciji sadržaja planiranih nastavnim procesom. Planirane sadržaje predstavljaju kroz debatu, radionice, kratki film ili projekat. Na ovaj način razvijaju jezičke i govorničke vještine, stiču samopouzdanje pri javnom nastupu, i svijest da kao pojedinac ili tim mogu unijeti promjene u rad škole. Praksa omogućava da u vremenu twita, skraćenica, emotikona, i svega što nosi doba IKT, učenici shvate važnost „žive riječi“ i pravilne komunikacije kroz kritički i konstruktivni dijalog sa svim akterima odgojno-obrazovnog procesa.
INKLUZIJA PO MJERI DJECE OŠTEĆENOG SLUHA JU Centar za obrazovanje i vaspitanje i rehabilitaciju slušanja i govora, Tuzla Amra Imširagić	Oštećenje sluha kompleksan je problem. Najuočljivija posljedica oštećenja sluha jest djelomično razvijen ili nerazvijen govor, ovisno o stupnju oštećenja sluha. Kod djeteta s lakšom nagluhošću gotovo i nema oštećenja govora ili su ona minimalna, dok je kod djece s težim oštećenjima, tj. kod gluhih, moguć i potpuni izostanak govora. Jezična su im znanja nedovoljna, a rječnik mnogo skromniji od rječnika njihovih vršnjaka koji čuju, što otežava čitanje, ali i razumijevanje pročitano. Govor je agramatičan, a leksik siromašan. Kod djece oštećena sluha dominantna je vizualna percepcija, tj. čitanje govora s lica i usana. S obzirom da je većina glasova našeg jezika slabo vidljiva (teško čitljiva), to otežava razumijevanje tuđeg govora. Ovi problemi imaju za posljedicu teže usvajanje novih saznanja. Ako tome dodamo činjenicu da nemaju adekvatne udžbenike, nemaju tumača za znakovni jezik, možemo zamisliti s kakvim se teškoćama suočavaju. Kao defektolog s dugogodišnjim iskustvom koje sam stekla u radu sa djecom oštećenog sluha, uvidjela sam probleme. Izradila priručnik i radne listove iz „Moje okoline“, kreirane po Nastavnom planu i programu pod nazivom: „Učimo prirodu“, zatim izradila „Slovaricu“ (abeceda i azbuka) koja je primljenjiva za djecu oštećenog sluha, ali i za djecu bez oštećenja sluha. Zatim sam izradila priručnik „Riznica znanja“ koja je namjenjena nastavnicima koji rade po prilagođenom programu-Razredna nastava. Uvidjela sam da odgajatelji, nastavnici nisu educirani Znakovnom jeziku, Dvoručnoj i jednoručnoj abecedi pa sam kroz seminare organizovane od mnogih osnovnih škola, udruženja bila edukator za rad sa djecom oštećenog sluha. Zatim, edukacijom sam obuhvatila učenike iz redovnih škola gdje imaju učenici oštećenog sluha Znakovnom jeziku i poboljšala položaj djece oštećenog sluha u redovnim školama.

RAZVOJ INERESA ZA KNJIGU Osnovna škola Petra Bakule, Mostar Sanja Primorac	S ciljem razvoja interesa za pisanu riječ u svom radu koristim mnoge metode kako bi kod djece probudili ljubav za knjigu. Redovito posjećujem produženi boravak i čitam najmlađim korisnicima. Osmislila sam kutak za najmlađe gdje oni sami biraju knjigu koja im se sviđa i kutak za njihove dojmove o pročitanoj djelu. Znači od malih nogu oni su i kritičari. Učenike potičem i da sami stvaraju priče koje posle na radionicama koje održavam s njima predstavljaju u izradi slikovnice ili stripa vlastite priče. Kroz dramatizacije pojedinih priča učenici uživaju u ulogama odabranih likova. Odradili smo Ježevu kućicu ; Branko Ćopić ,realizirali smo dvije predstave , kostimografiju, scenografiju ; Reumatični kišobran , igrokaz Željke Horvat Vukelja , igrokaz Čuvajmo Zemlju kao kap vode na dlanu Sonje Jurić , Kao i bajku Crvenkapica koju smo realizirali u drugim razredima osnovne škole na temu Drugačiji pristup obrade lektire.
NENASILNA KOMUNIKACIJA KAO PREVENCIJA VRŠNJAČKOG NASILJA JU OŠ „Milan Rakić“, Banja Luka Tatjana Marić	Eksperimentalno provjera efikasnosti jednog programa obuke učenika za nenasilnu komunikaciju. Program je imao devet radionica, od kojih svaka trajala dva školska časa. Svaka radionica predstavlja obuku za jednu komponentu nenasilne komunikacije. Te komponente su: (1) opažanje, (2) osjećanja, (3) potrebe, (4) zahtjevi, (5) oblici verbalnog nasilja, (6) odgovori na agresiju, (7) prepoznavanje emocija, (8) kako riješiti konflikt i (9) stilovi rješavanja konflikata. Za svaku radionicu izrađen je poseban instrument (test) koji je pokazivao koliko su učenici ovladali određenom komponentom nenasilne komunikacije. Eksperiment je pokazao da je moguće obučavati učenike uzrasta 13 i 14 godina za nenasilnu komunikaciju. Osim toga, pokazalo se da je u ovoj obuci najvažnije reagovanje na agresiju. Naše škole još uvijek preferiraju nasilnu komunikaciju, a vinovnici tog odnosa su prvenstveno nastavnici. Sljedeće istraživanje bi trebalo biti posvećeno nastavnicima.
ČITAMO U MEŠI SVI JU OŠ „Meša Selimović“ Zenica Nejra Vukojević Serdarević	Razvojem novih tehnologija ukazuje se konstanta potreba za unapređivanjem bibliotečkog poslovanja. Današnji učenici su odrasli sa računarima, pametnim telefonima, digitalnom muzikom. Njihov svijet je Facebook, Youtube, Google, Wi-Fi, Wikipedia. Oni su vrlo brzo postali tehnički mudraci i velike nade polažu u tehnologiju kada su u pitanju informacije koje su im potrebne. Nove tehnologije značajno utječu na način na koji nove generacije uče i uočavaju razlike u svojim ličnim identitetima. Odrastaju tako što su „kontektovani“ sa cijelim svijetom i jedni sa drugima, koriste savremene tehnologije da komuniciraju sa poznatim i nepoznatima i tako oblikuju svoje živote, aktivno su usmjereni na rješavanje problema i tehnologiju vide kao primarni „alat“.Kako bi učenici kvalitetno proveli vrijeme na pametnim telefonima ili tabletima ukazala se potreba da im se ponude knjige u digitalnoj formi iz poželjnog izvora i u sigurnom okruženju. Pokrenut je Instagram profil školske biblioteke (učenici najviše koriste Instagram) koji služi kao platforma za preuzimanje digitalnih knjiga. Fotografijama se učenike animira ili obavještava o rasporedu lektira, o novitetima ili o aktivnostima. Slanjem privatne poruke učenici mogu dobiti link putem kojeg će moći pročitati digitalnu knjigu. Link postaje neaktivan nakon određenog perioda a sadržaj se ne može kopirati niti mijenjati.
ŠKOLA JESTE ŽIVOT JU O.Š. „Kozarska djeca“ Suzana Čelić	Škola je život – želeći da učenici aktivno učestvuju u procesu učenja, razvijaju svoje socijalne i emocionalne kompetencije, razvijaju svoju ličnost i budu aktivni građani naše zajednice prihvataju i budu prihvaćeni, pružaju i primaju ljubav i podršku, razvijaju svoje socijalne i emocionalne kompetencije osmišljene su i realizovane aktivnosti u saradnji sa lokalnom zajednicom – Dnevni centar „Gnijezdo“. Korisnici DC „Gnijezdo“ su djeca sa preprekama u učenju i učešću u djeci u riziku opštine Gradiška. Saradnja je započela 2015. godine i danas traje, a ogleda se kroz različite aktivnosti – zajednička druženja, radionice, sportski dan, akciju „Usreći druga“. Zavisno

	od aktivnosti u njima su učestvovali direktno ili indirektno svi učenici (akcija „Usreći druga“) ili predstavnici odjeljenja i članovi Savjeta učenika.
Primjena metoda aktivnog učenja u redovnoj nastavi : „AKTIVNOM ŠKOLOM DO BOLJEG USPJEHA“ JU OŠ „Todorovo“ Fuada Cerić	Pozitivna ponuda prakse je izvoriste novih oblika praktične primjene metoda aktivnog učenja, radi postizanja boljeg uspjeha. Nastavnik ima toliko važnu ulogu u obrazovnom procesu, da svaka promjena utiče na nastavnu praksu. Tehnologija proizvodnje učeničkog rada u našim školama je zastarjela i odatle se javlja ova praksa kao potreba za modernizacijom metoda pedagoškog rada. Namjera ove prakse nije da sistematski opisuje strukture u obrazovanju, već da se aktivnim učenjem djeluje u cilju što uspješnijeg učenja. U našim školama čitava priča o obrazovanju se svodi na nastavne planove, udžbenike i na „predavanje lekcija“. Za razliku od toga ova praksa polazi od jedne nove koncepcije škole i nastave uopće. Kroz ovu praksu animirali smo nastavnike i učenike. Nastavnici su imali priliku da upoznaju nove metode rada, učenici su putem ove prakse imali priliku da primjene naučena znanja i sposobnosti, aktivno učestvuju u radu i iznesu svoje vlastite stavove.

13.00 – 14/15.00 – DODATNE AKTIVNOSTI:

13.00 – 15.00		Posjeta dječijem vrtiću u Bijeljini – „Čajanka“
13.00 – 14.00 VELIKA SALA		Škola mišljenja i Škola vrijednosti – promocija programa obuke i materijala; COI Step by Step

13.00 – 15.00 Posjeta dječijem vrtiću u Bijeljini – Čajanka (grupa od 30 učesnika/ca)	Dječiji vrtić je mjesto zajedničkog življenja djece, njihovih roditelja, vaspitača i svih drugih, važnih ljudi, koji rade u njemu. Svaki dječiji vrtić je zajednica i velika porodica, zasnovana na ljubavi, podršci i međusobnom uvažavanju njenih članova. Konferencija „Gradimo zajednicu – moć ljudske povezanosti“ vam pruža priliku da zavirite u baš takav vrtić, rasadnik kreativaca i zaljubljenika u predškolsko, vrtić koji je iznjedrio najinovativnije vaspitačice u BiH za 2016. godinu i ima šest nominacija u kategorijama vaspitača i stručnih saradnika (za 2016. i 2017. godinu). Dođite na „Čajanku“ da, uz čaj i kolače, pogledate djelić rada u JU Dječiji vrtić „Čika Jova Zmaj“ i, bar na trenutak, uronite u atmosferu istinske zajednice vrijednih i posvećenih ljudi, sa nadom da ćete iz Bijeljine ponijeti najljepše uspomene i osjetiti moć ljudske povezanosti!
13.00 – 14.00 – VELIKA SALA: ŠKOLA MIŠLJENJA I ŠKOLA VRIJEDNOSTI – promocija materijala i programa obuke; COI Step by Step	Saznajte šta sve kriju ove neobične škole u kojima se uči mišljenje i žive vrijednosti! Autori Radmila Rangelov Jusović i Nedim Krajišnik, te treneri/ce koji su obučili preko 200 nastavnika, ali i sami oprobali ove aktivnosti u praksi, dočaraće vam kako izgleda učionica u kojoj se razvija i srce i um, u kojoj se promišlja, propituje, otkiva, diskutuje i spoznaje.

14.00 – 16.00 – RUČAK

16.00 – 17.00 PLENARNA SESIJA	 dr. Petar Bezinović: Škola i mentalno zdravlje učenika Mentalno zdravlje je stanje emocionalne i opće psihološke dobrobiti pojedinca. Ono je preduvjet uspjeha suočavanja sa životnim stresovima, podloga za produktivan život, za dobre odnose s drugim ljudima i za davanje doprinosa zajednici u kojoj živimo. Iz te široke perspektive, zaštita i očuvanje mentalnog zdravlja djece i mladih trebala bi biti jedna od prioritarnih zadataka škole, koja se odražava u svakodnevnom životu i radu s učenicima.
--	--

Na osnovi rezultata istraživanja rizičnih ponašanja i stanja ugroženosti mentalnog zdravlja školske populacije u Hrvatskoj i u svijetu, u sklopu ovog predavanja razmotriti će se i raspraviti uloga i mogućnosti škole kao zajednice inovativnih nastavnika u zaštiti mentalnog zdravlja učenika.

17.30 - 19.00

PARALELNE SESIJE

VELIKA SALA	SALA 1	SALA 2	SALA 3	SALA 4	Radionice u vanjskom prostoru:
Pučko otvoreno učilište Korak po korak Hrvatska: Um kao gumi-gumi: Psihološka fleksibilnost kao poželjna osobina odgojitelja/ica i učitelja/ica	Forum za slobodu odgoja: Školski volonterski klubovi: kako povezati školski kurikulum i lokalnu zajednicu Udruženje "Obrazovna inicijativa": Snaga neformalnog obrazovanja	JU OŠ "Luka Simonović" Nikšić: Učenje kroz igru OŠ Elvire Vatovec Prade Koper: Znanost = igra, postavimo je na tron OŠ Elvire Vatovec Prade: Ispit za pješake	OŠ"Osman Nakaš" Satajevo i OŠ"Cazin I": "Famous female mathematicians 2" OŠ Elvire Vatovec Prade: Igre na sreću i vjerojatnoća OŠ heroja Janeza Hribarja, Stari trg pri Ložu: Opušteno, zabavno, a uspješno učenje	Vrtić Otona Župančiča Slov. Bistrica: Kooperativno učenje VVZ Kekec Grosuplje: Razvoj jutranjega kruga u 1. starosnom razdoblju VVZ Ikle Devetak Bignami: Od trgovine preko polja do farme	JU OŠ "Prekounje" - Drvo života-iscjeljenje i obrazovanje kroz umjetnost JU Obdanište Travnik Priča o lutki Adellini

VELIKA SALA

Um kao gumi-gumi: Psihološka fleksibilnost kao poželjna osobina odgojitelja/ica i učitelja/ica Pučko otvoreno učilište „Korak po korak“ Victoria Rauch	Psihološka fleksibilnost je definirana kao širok raspon ljudskih sposobnosti koje omogućuju prepoznavanje i prilagodbu na raznolike situacijske zahtjeve, promjenu mentalnog sklopa ili ponašajnog repertoara u slučaju da nam korištene strategije ugrožavaju osobno ili socijalno funkcioniranje, održavanje ravnoteže između važnih životnih domena te svjesnost, otvorenost i predanost ponašanjima koja su kongruentna s našim duboko ukorijenjenim vrijednostima (Kashdan, 2010). S obzirom na to da suvremeni kurikulumi naglašavaju važnost fleksibilnosti konkretnim mogućnostima, potrebama i interesima djece i odraslih, a znanstvena istraživanja istovremeno ukazuju na veliku razinu stresa odgojiteljskog i učiteljskog posla (Živčić-Bečirević i Smojver-Ažić, 2005; Kyriacou, 2001), čini se kako bi upravo psihološka fleksibilnost mogla imati značajnu ulogu zaštite od profesionalnog sagorijevanja. Cilj radionice je upoznati odgojitelje/ice i učitelje/ice s važnošću psihološke fleksibilnosti i nizom primjenjivih kognitivno-bihevioralnih tehnika za njeno razvijanje proizašlih iz ACT modela psihološke fleksibilnosti (Hayes i sur., 2006) te time potaknuti daljnji kontinuirani rad na sebi u svrhu poboljšanja kvalitete života i odgojno-obrazovne prakse.
--	---

SALA 1

Školski volonterski klubovi: kako povezati	Volontiranje u školi ima višestruke pozitivne utjecaje na učenike i odgojno-obrazovne radnike, ali i na lokalnu zajednicu. Primjeri školskih volonterskih programa i projekata bit će predstavljeni tijekom ove prezentacije, a sami
---	--

školski kurikulum i lokalnu zajednicu Forum za slobodu odgoja, Hrvatska Eli Pijaca Plavšić i Vanja Kožić Komar	programi i projekti se odnose na različite izazove i probleme koje su učenici i učenice uočili u svojoj lokalnoj zajednici, za koje su predložili rješenja i na kraju svojim volontiranjem doprinijeli njihovom rješavanju.
Snaga neformalnog obrazovanja Udruženje "Obrazovna inicijativa" Ognjen Tadić	Neformalno obrazovanje očigledno nije formalno. Zato NFE ne mogu predstaviti na formalan način npr, preko neke univerzalne definicije. Ono je iskustveno i uključuje refleksiju na misaono, ponašajno i emocionalno iskustvo. I to važi za svakog učesnika, uključujući i voditelje i asistente i same učesnike. Šta ćeš naučiti je Tvoja odgovornost. Moj zadatak je da kroz refleksiju podstičem Tvoje svjesne i nesvjesne procese učenja. Na primjer, da Te pitam kako se osjećaš dok ovo čitaš? Učestvuješ prvenstveno zato što želiš. U bilo kom momentu možeš odlučiti da napustiš aktivnost. Kao što u bilo kom momentu možeš prestati čitati ovaj tekst. "

SALA 2

Učenje kroz igru JU OŠ "Luka Simonović" Nikšić Nada Orbović i "Dr Dragiša Ivanović" Marija Bogičević	U vrtiću radimo u manjim grupama i ohrabrujemo učenje kroz igru, da bi se postigli postavljeni i planirani ciljevi. Učenje je uspješnije kad djeca imaju priliku da učestvuju u raspravi o svojim idejama sa drugima, imaju priliku da izraze svoja mišljenja, da zajedno traže odgovore i da učestvuju kao grupa. Djeca se također razvijaju u društvenom području, jer imaju priliku naučiti da se poštuju, razvijaju samopoštovanje i osjećaju odgovornost kod djece. Aktivno uključivanje djece u rad promiče radoznalost, kritičko mišljenje, istraživanje i saradnju. Dok radimo sa djecom koristimo module aktivnog učenja za promicanje aktivnog i kooperativnog učenja. Nastavni plan i program ne uključuje samo odnos dječak-dječak pa čak i dječak-odrasla osoba. Ove godine djeca su imala priliku naučiti puno od odraslih, roditelja koje smo pozvali u vrtić. Učenje je proces učenja u malim grupama, gdje se snažno naglašava socijalni aspekt učenja. U mojoj prezentaciji naglasit ću važnost saradnje kao modernog pristupa i uspješnog načina sticanja znanja.
Znanost = igra, postavimo je na tron O.Š. Elvire Vatovec Prade Koper Ksenija Pfeifer	Fies College (nauka i umjetnost). Nauka = igra. Stavi ga na pozornicu. Ovogodišnji kamp u Fiesi bio je drugačiji. Učenici iz Sarajeva iz osnovne škole "Avdo Smilović", zajedno sa nastavnicama Melihom Feta i Edinom Spahić Šabić, su se pridružili na naše okupljanje. Okupljanje je trajalo tri dana, a matematičko - fizički i umjetnički sadržaji su bili isprepleteni. Obojili smo ih istorijom, geografskom i sportskim sadržajima. Okupljanje smo upotpunili obilaskom Piraea, galerije, muzeja i koncerta. Najveća vrijednost ovog okupljanja je druženje i upoznavanje, te stvaranje novih poznanstava i prijateljstva. Tako smo obogatili svoje razmišljanje, osjećaje, i upoznali se sa različitom kulturom i jezikom. Spoznali smo ljepotu različitosti i povezali ih s nečim većim, što je još važnije. Zahvalni smo na ovom iskustvu.
Ispit za pješake O.Š. Elvire Vatovec Prade Darja Premrl, Tanja Knap	Djeci treba pomoć kod uključivanja u saobraćaj. Naša se djeca svakodnevno uključuju u saobraćaj, i susreću sa pozitivnim stvarima, a ujedno i opasnošću suvremenog saobraćaja. Do otprilike 10. godine još ne znaju i ne mogu samostalno učestvovati u saobraćaju, zato jer ga ne doživljavaju kao nešto ozbiljno i opasno. Ponekad se zaigraju ili zagledaju u nešto te tako zaborave na sva važna pravila. Već u najranijoj dobi počinjemo učiti djecu o sigurnom uključivanju u saobraćaj. To se događa između druge i treće godine, kada djeca aktivnije istražuju svoju okolinu. Sa svojim odnosom te ponašanjem odrasli postajemo djetetu model, zato jer nas oni posmatraju i oponašaju i na taj način samostalno uče. Djeca iste starosti se različito razvijaju i razumiju zato je njihova sigurnost nekada pod znakom pitanja. Najviše nesreća se događa od 4-7 godine, jer u toj dobi djeca još nisu spremna da se suoče sa zahtjevima koje saobraćaj donosi. Djeci trebaju savjeti, briga, vođenje te nadzor odraslih

	osoba. Bitno je da se ih nauči kako se trebaju u saobraćaju ponašati kao pješakci i tako brinuti za sebe i za ostale u svojoj blizini. Kako se kod nas kaže „više očiju više vidi, a više glava više zna“ dobili smo ideju da napravimo program „Ispit za pješake“. Sa tim programom smo brinuli za veću sigurnost djece u saobraćaju, razvijali empatiju, brigu za bližnje te povećavali osjećaj sigurnosti.
--	---

SALA 3

Kad eTwinning projekat "Famous female mathematicians 2" preraste u zajednicu JU OŠ"Osman Nakaš", JU OŠ"Cazin I" Nada Sokolović, Fatima Kličić	U eTwinning projektu ""Famous female mathematicians 2"" saradnici su bili podjeljeni u 12 međunarodnih timova i istraživali o životu i radu poznatih matematičarki i njihovih savremenika. Nakon predstavljanja u Padlet-u, saradnici su glasali u Tricider-u i zajednički odabrali logo projekta i naziv za Tim broj 12. U ovom projektu, saradnici su sarađivali putem e-maila, grupe na Mesinger-u, TwinSpace-a. Saradnici i saradnice su zajednički napravili Kalendar za 2019.godinu, upotrebom alata Canva i magazin o poznatim matematičarkama, upotrebom Madmagz-a, zajedničke eKarte, na koje su obilježili gradove, gdje su rođene poznate matematičarke i gradove, gdje se nalaze škole saradnika i saradnica u projektu, napravili su zajednički blog, stripove, na kojima je prikazan razgovor matematičarke sa jednim njenim savremenikom. Rezultate svog rada u ovom projektu, svi saradnici su prikazali u magazinu, koji su pravili zajednički, koristeći Madmagz. Pored on-line saradnje, učenici su sarađivali i na radionicama, gdje su prezentirali rezultate svojih istraživanja, u grupama pravili dekupaž na kutije i olovke sa slikom jedne poznate matematičarke, zajednički rješavali zadatke i slušali on-line predavanje.
Igre na sreću i vjerovatnoća O.Š. Elvire Vatovec Prade Maja Lindić	"Koja je vjerojatnost da dobijem glavni dobitak na lutriji?" "Jesam li u kazinu uz pomoć znanja iz matematike?" Ovo i mnoga druga slična pitanja su odgovorena u dvodnevnom kampu s učenicima 8. i 9. razreda. Na zanimljiv način, naučili smo osnove računanja vjerovatnoće. Naučili smo o historiji industrije igara na sreću i otkrili da je rulet najvjerojatnije osmislio franc uski matematičar Blaise Pascal, koji nas je posjetio i upoznao s radom u kazinu, a učenici su naučili vještine miješanja karata, igara čipova i poznavanja tamnije strane kockanja. Napravili smo svoj kasino. U takvim druženjima učitelj je u stvarnoj interakciji s učenicima, a učenici su međusobno povezani. Okrećemo okruženje za učenje izvan učionica i prilagođavamo strategije poučavanja koje omogućavaju istraživanje, rješavanje istinskih životnih izazova, kreativnost i razmišljanje na višoj razini rješavanja problema.
Opušteno, zabavno, a uspješno učenje OŠ heroja Janeza Hribarja Kristina Škulj	Prvi razred devetogodišnje škole je specifičan. Pohađaju ga djeca koja jedva imaju šest godina, a neki i manje. Do jučer, ova djeca su bila u vrtiću, ali danas veselo koračaju po školi. Od njih se očekuje da ubrzo postanu pravi đaci. Naravno, to se ne događa preko noći. Ovaj prijelaz u školu može biti vrlo stresan i težak. Isto tako, može biti vrlo zanimljiv, zabavan i opušten, a sve ovisi o tome kako ćemo to učiniti. Znamo da učenicima treba puno pokreta, igara. Sa druge strane, sve je više sadržaja u kurikulumu. Stoga, potrebno je naporno raditi na pripremi opuštenog, poticajnog okruženja za djecu. Mnogo se krećemo, igramo različite igre, ali je potrebno pripremati okruženje za učenje tako da učenici imaju izbor i priliku za samostalan rad. Materijal, pripremljen prema temi učenja, podijeljen po predmetu, biraju sami učenici. Materijal treba biti spreman tako da učenici imaju mogućnost samokontrole, a uloga učitelja je uloga promatrača, asistenta. Na taj način atmosfera na času je mirna, opuštena, ali u isto vrijeme vrlo aktivna i uspješna. Prvi razred bi trebao malo više ličiti na vrtić, da bi se u njemu osjećalo djetinjstvo, radost, znatiželja i opuštanje.

SALA 4

Kooperativno učenje Vrtec Otona Župančiča Slov. Bistrica Marija Kos	U vrtiću radimo u manjim grupama i ohrabrujemo učenje kroz igru, da bi se postigli postavljeni i planirani ciljevi. Učenje je uspješnije kad djeca imaju priliku da učestvuju u raspravi o svojim idejama sa drugima, imaju priliku da izraze svoja mišljenja, da zajedno traže odgovore i da učestvuju kao grupa. Djeca se također razvijaju u društvenom području, jer imaju priliku naučiti da se poštuju, razvijaju samopoštovanje i osjećaju odgovornost kod djece. Aktivno uključivanje djece u rad, promiče radoznalost, kritično mišljenje, istraživanje i suradnju. Dok radimo sa djecom koristimo module aktivnog učenja za promicanje aktivnog i kooperativnog učenja. Su nastavni plan i program ne uključuje samu odnos dječak dječak pa čak i dječak odrasla osoba. Ove godine dijeca su imali priliku naučiti puno od odraslih, roditelja koje smo pozvali u vrtić. Učenje je proces učenja u malim grupama, gdje se snažno naglašava socijalni aspekt učenja. U mojoj prezentaciji naglasit ću važnost suradnje kao modernog pristupa i uspješnog načina sticanja znanja.
Razvoj jutarnjega kruga u 1. starosnom razdoblju VVZ Kekec Grosuplje Petra Bor i Darja Kušar	Predstaviti ćemo razvoj jutarnjeg kruga u grupi djece od 1-2 godine, u kojem krug vodi napretku, gdje djeca od 2-3 godine postupno preuzimaju zaduženja i odgovornost, omogućujući im napredak i zadovoljstvo u uspješno obavljenim zadacima. Zadatke smo gradili postupno. Najmlađi su mogli odabrati pjesmu i recitaciju, pozdravili su našu maskotu Miško, zajedno smo posmatrali promjene vremena i odabrali zajednički simbol koji je pokazan. Kasnije smo dodali dnevni raspored sa slikama djece i njihovim zadacima. Djeca mogu čitati simbole i povezivati ih sa svojom fotografijom. Unaprijeđeni jutarnji krug odvija se tako da kad prođu jutarnju rutinu, djeca vode računa da se neki njihovi zadaci već izvode prije početka (manjak djece, vremenski kod, odabir pjesme ili deklamacije, odabir govornih vježbi, itd.). Početak jutarnjeg kruga najavljuje vođa kruga zvonom, koji također poziva djecu da izvode ili prijavljuju aktivnosti. Djeca imaju svakodnevnu rutinu u krugu, žele razgovarati o tome koji zadaci ih čekaju i što su već učinili i šta ih čeka.
Od trgovine preko polja do farme VVZ Ikle Devetak Bignami Nada Bellomo	Posjeta trgovini donijela je djeci mnoga pitanja. Sa temom koja je trajala cijelu školsku godinu, stvarali smo okruženje za djecu kako bi došli do odgovora. Upoznali smo se sa sastojcima koji čine jela. Mogli smo saznati što nam zemlja može učiniti. U vrtiću smo posadili žitarice i povrće. Saznali smo i okusili kakve proizvode možemo dobiti od domaćih životinja. Posjetili smo lokalnu farmu i vidjeli kako žive kućni ljubimci. Vidjeli smo kako napraviti domaći maslac, sir i pokušati glodati. Na farmi su i kućni ljubimci, upoznali smo ih i saznali koja je naša odgovornost prema njima. Također smo se upoznali s poljoprivrednom mehanizacijom. Roditelji, djedovi, bake i mještani su bili od velike pomoći u stvaranju okruženja u kojem su se djeca mogla upoznati sa svim procesima. Sve što smo upoznali tijekom cijele školske godine, zaokružili smo dvodnevnom boravkom na Eko farmi. Najveći naglasak bio je na učenju življenja prirodnim zakonima s odgovornošću za prirodu, za sebe i za društvo. Djeca su stekla i razumjela važnost lokalne hrane za svoje zdravlje i društvo i našu budućnost.
Radionica u vanjskom prostoru: Drvo života-iscjeljenje i obrazovanje kroz umjetnost JU OŠ "Prekounje" Irma Vojić i Aida Piralić	Iscjeljenje i obrazovanje kroz umjetnost 1. Aktivnost: Drvo života Cilj ove radionice je pomoći učesnicima da se osvrnu na svoj život, uključujući prošlost, sadašnjost i nade za budućnost kroz umjetnički vid izražavanja (crtanje i slikanje). Komponente oporavka: samospoznaja, samosamilost Komponente učenja: jezičke, te sposobnost pisanja, razmišljanja i pripovijedanja 2. Aktivnosti opuštanja i samoregulacije: „Opuštanje kroz bojanje oblaka“ i „Limun“ Uvođenje u meditaciju za djecu s ciljem usvajanja tehnika opuštanja i disanja, samoregulacije i samospoznaje. Sticanje spoznaje o tome kako se naše tijelo ponaša u odnosu na stres naspram toga kakvo je u opuštenom stanju.

	Komponente oporavka: svjesnost, kapacitet za doseganje stadija opuštenosti, stanje mira Komponente učenja: mašta, grube motoričke radnje
Priča o lutki Adellini JU Obdanište Travnik Adela Dobrić	Već je poznato da se lutka smatra najstarijom igračkom na svijetu i da je bila nezaobilazna igračka u djetinstvu svakoga od nas. Jer svaki predmet koji se kreće i daje sliku da je živ – jeste lutka. Odrastali smo uz osjećaj uspjeha i sreće kada smo oživljavali neživo svojim govorom, pokretom, maštom i emocijom. Lutka ima višestruku ulogu kod djece i kod odraslih. Djeca uz pomoć lutke analiziraju svijet oko sebe, razumijevaju životne zagonetke, razvijaju smisao za lijepo, ona ih potiče na komunikaciju, maštu i kreativnost. Odraslim može biti aistent u nastavi, odlično motivacijsko sredstvo koje unosi osvježanje u proces učenja, most koji povezuje djecu međusobno, djecu i odrasle, odrasle međusobno, lupa kroz koju djecu vidimo i razumijevamo bolje. U sebi još uvijek ljubomorno čuvam duh djeteta i pravo na igru jer igra ne treba biti samo privilegija djece. Ovo je priča o 50 dijelova spojenih u cjelinu, o tkaninama, o 10-o satnom radu, o mekoći i ugodnosti dodira, o hrabrosti i upornosti, o ostvarenom snu - priča o nastanku prve zvanične bosanskohercegovačke lutke Adelline, zašto i kako je nastala i koja je njena vrijednost. Dobro je imati Adellinu!

19.00 – 20.00
AMFITEATAR

PROMOCIJA KNJIGA
Promotor: Namir Ibahimović

Sanela Merjem Rustempašić: Problemsko učenje

Problemskim učenjem, njegovim pozitivnim efektima, ali i teškoćama uglavnom su se bavili edukatori koji su predavali predmete iz oblasti prirodnih nauka i to na višim stupnjevima obrazovanja. Radili su s učenicima i studentima koji su već imali kompetencije i bili osposobljeni za samousmjereno učenje.

Analizirajući i istražujući problemsko učenje, autorici se javila ideja za istraživanjem problemskog učenja u razrednoj nastavi. Trebalo je koračati učionicom drugačijim koracima. Kreirati problemski modelirane nastavne jedinice, te ulogu učitelja zamijeniti ulogom voditelja – tutora. Trebalo je primijeniti novi koncept, novu nastavnu strategiju s kojom se učenici prethodno nisu sretali niti su bili osposobljeni za njenu primjenu. S obzirom i na uzrast učenika II i IV razreda, s kojima je željela realizirati, analizirati i istražiti problemsko učenje, izazov je postajao veći.

Desetogodišnji rad u razrednoj nastavi, s učenicima uzrasta od 6 do 11 godina, ohrabrio je u namjeri u kojoj nije željela biti istraživač – pasivni promatrač, nego istraživač – refleksivni praktičar. Vjerovala je da će uspjeti... Pred vama se danas nalazi knjiga koja je rezultat istraživanja i primjene problemskog učenja u nastavnom procesu. Vjerujemo da će stranice ove knjige biti od pomoći svim sadašnjim i budućim edukatorima, svima koji vjeruju u mogućnosti naše djece i onima koji su spremni učestvovati u avanturi koja se zove učenje.

Enisa Gološ: Teorija i praksa u nastavnom procesu

Knjiga je izašla iz štampe u aprilu 2019.

Sve je počelo 2007. godine kada je objavljen prvi rad iz oblasti Metodike nastave bosanskog jezika i književnosti. Potom slijede i drugi radovi kako iz oblasti jezika i književnosti (ukupno 6 radova), tako i radovi tipa Metodologija izrade maturalnog rada, koji služe kao pomoć profesorima u praćenju učenika kod izrade maturalnog rada ili radovi s ciljem motivacije učenika za čitanjem određenih sadržaja lektire ili ulozi bajke. Jedan rad ukazuje na primjere dobre prakse u radu s djecom s poteškoćama u rastu i razvoju, drugi na ulogu roditelja u procesu implementacije Indeksa inkluzivnosti. I najzad, u knjizi se nalazi i jedan rad koji govori o kompetencijama menadžera u obrazovanju.

Važno je istaći da knjiga sadrži pored autorskih i koautorske radove.

Navedena knjiga predstavlja presjek mog rada, hronologiju događanja, proces stručnog i profesionalnog razvoja jednog prosvjetnog radnika. U isto vrijeme ona je ostvareni san entuzijate koji vjeruje u bolje dane i kvalitetnije obrazovanje za koje se vrijedi potruditi.

Vjerujem da će knjiga poslužiti kao motivacija, podsticaj, stručna literatura kolegama nastavnicima/profesorima, studentima fakulteta nastavničkog smjera i drugima koji se žele upoznati sa promjenom paradigme u obrazovanju i promjenama koje nalaže tehnološki razvoj.

Nisveta Kozlić: Leptir- priče o nevidljivim krilima

Knjiga Leptir- priče o nevidljivim krilima spada u kategoriju kraćeg proznog djela, ciklusu priča koji se mogu čitati kao cjelina-roman, ali i odvojeno. Knjigu čini jedanaest priča, koje zapravo u jednom novom svijetu opisuju stanje, procese i događaje koji su se dešavali u toku inkluzivnog procesa koji se odvijao u toku boravka dječaka Ismaila u vrtiću. Leptir Cvjetko je glavni lik ovog djela, sličnih osobina koje karakterišu dječaka Ismaila, koji na putu odrastanja nailazi na poteškoće, ali i upoznaje prijatelje koji mu pomažu da prihvati sebe i raširi nevidljiva krila.

Knjiga je nastala iz prakse u radu sa dječakom bez gornjih ekstremiteta(ruku). Nakon svake priče nalazi se bojanka koja prati priču. Namijenjena je predškolskom ali i ranom školskom uzrastu, i priče iz zbirke „Leptir“ šalju snažne poruke važne za odrastanje u časne i poštene ljude. Štampana je u dva dopunjena izdanja

Amra Imširagić: „Neverbalna komunikacija- šta nastavnici kažu kada ništa ne kažu?“

Knjiga „Neverbalna komunikacija- šta nastavnici kažu kada ništa ne kažu?“ predstavlja koautorski rad, napisan prepoznatljivim duhovitim stilom. Iz nje ćete saznati da je neverbalna komunikacija više nego prisutna u razrednom okruženju. Svakom nastavniku pomaže pri oblikovanju i prenošenju temeljnih nastavnih umijeća i pridonosi razrednom ugođaju kao i discipliniranosti. Neverbalna komunikacija je širok pojam, ali ako se razlomi u pojedine segmente uvidjet ćemo da se njome svakodnevno koristimo i da neverbalna komunikacija više zastrašuje svojim nazivom nego primjenom. Učenici će, sasvim sigurno, bolje prihvatiti nastavnika koji je iskren i ljubazan, koji svojim tijelom pokazuje da se nalazi u razredu zato što mu je stalo do prenošenja znanja i suradnje s učenicima, nego onoga koji svojim ukočenim stavom pokazuje autoritet i dominantnost što učenicima ne znači više od nezanimanja i nerazumijevanja.

Nedžad Milanović: 48 nijansi poslovice

48 NIJANSI POSLOVICA je zbirka kratkih humorističnih priča na temu narodnih poslovice. Priče su nastajale za vrijeme nekoliko festivala FEDRA BiH kao dio biltena istog koji pored redovnih rubrika vezanih za teatar, ima i stranice satirično - humorističnog karaktera. Autor se na neki način poigrao sa narodnim poslovicama istražujući njihovu etimologiju koja, naravno, nema veze sa stvarnim nastankom, ali ima poruku koja je vezana za današnjicu u kojoj se obezvređuje gotovo sve ono što ima iskonske vrijednosti pa i same narodne poslovice.

Poruke poslovice su svima jasne, ali, nažalost, rijetki se drže istih i upravo je to i bio motiv za nastanak ovih priča koje samo prividno banaliziraju značenje poslovice, jer podtekst istih je mnogo dublji. Simboličan naziv je parodija na belatristična djela u književnosti i uopće u umjetnosti koja postaju sve popularnija narušavajući prave estetske vrijednosti.

20.00**VEČERA I ZABAVA**

09.00 – 10.00
PLENARNA SESIJA

Stefan Seiffer: Izgradnja uma: Razvoj sposobnosti mišljenja višeg reda kod najmlađih (prevod obezbijeđen)

Čak i vrlo mala djeca mogu razmišljati kritički i kreativno na mnogo načina. Međutim, to zavisi od nastavnika i odraslih koji imaju dobo poznavanje sposobnosti mišljenja i sposobnosti da ih efikasno promoviraju. Ovaj govor će vam dati bolje razumijevanje o:

- Rasponu u vještinama mišljenja - od praktičnog (nižeg reda) preko logičkog (srednji nivo) do konceptualnog (mišljenje višeg reda)
- Zašto je važno promovirati vještine mišljenja višeg reda i
- Strategijama učenja koje razvijaju ove vještine kod najmlađih

10.30 - 12.00

PARALELNE SESIJE

VELIKA SALA	SALA 1	SALA 2	SALA 3	SALA 4
Udruženje "DUGA" Sarajevo: Osobno usmjereno planiranje-tehnika MAPA Pedagoski institut Ljubljana: Zajednice koje uče	OŠ " Prota Mateja Nenadović" Brankovina: Tačka Pučko otvoreno učilište Korak po korak: Zajednice koje brinu - model promocije mentalnog zdravlja djece i mladih u zajednici OŠ Elvire Vatovec Prade: Pas je divan slušatelj	JU OŠ "Safvet-beg Bašagić": Projekti u trećem razredu osnovne škole OŠ Elvire Vatovec Prade: Važni ljudi, koji su izašli iz prosjeka	PU "Radosno detinjstvo" Novi sad": Negujmo životne vrednosti u međuljudskim odnosima" - prikaz projekta VZ Kekec Grosuplje: Wanda - gupna refleksija u vrtiću Vrtec Mavrica Brežice: Timski rad u vrtiću	Vrtec Trbovlje: Tradicija i inovacije Vrtci Brezovica: Čuvati tradiciju je KUL(turno) VVZ Ilke Devetak Bignami: Upoznajte Tolmin uz igru sjećanja

VELIKA SALA

Osobno usmjereno planiranje-tehnika MAPA Udruženje "DUGA" Anka Izetbegović	Tehnika MAPA- Osobno usmjereno planiranje je alat koji se koristi u poticanju socijalne inkluzije djeteta ili odrasle osobe s ciljem pružanja podrške u razvijanju veza i odnosa s drugim ljudima. Tehnika se koristi kada se dijete osjeća ugodno dijeleći svoju priču (povijest) sanjajuću o budućnosti uz osobe koje će joj pomoći da se približi svom SNU.Kroz procesnu i grafičku facilitaciju upoznajemo dijete, njegova/njena uvjerenja, interesovanja, vrijednosti, talente i sposobnosti. Uz podršku "važnih ljudi u životu djeteta" stvaramo MAPU satkanu od životne priče, snova, "noćne more", osobnih vrijednosti, snaga, talenata, osobnih potreba i plana akcije koji vodi ka ostvarenju SNA. Radionica će biti prilika za demonstraciju tehnike i izradu MAPE za nekog od učesnika/učesnica.
Zajednice koje uče Pedagoski institut Ljubljana Petra Zgonec	Cilj radionice je da studente, buduće nastavnike, pouči kompetencijama koje se neophodne za rad sa djecom s teškoćama, kao npr. empatija, altruizam. Kroz naučne kompetencije nastavnici će steći znanja, vještine koje će im pomoći da razumiju dijete sa posebnim potrebama, koji je pristup najadekvatniji za svako dijete s teškoćama, koje su metode, oblici rada i sl.? Te da sve što prezentuju učenicima ima glavni fokus uvažavati različitost, da je svako dijete kao cvijet, a svakom djetetu je potrebna drugačija njega.

	Nastavnici rade u grupama te putem grupne saradnje kreiraju vlastita rješenja za problem kompetencija, kroz model persuzije koji se pred njih postavlja. Na ovaj način se putem grupne interakcije jačaju persuzivna svojstva budućih nastavnika u inkluzivnom obrazovanju. Kritika i samokritika, grupno vrednovanje i samovrednovanje predstavljaju osnovu socijalnog učenja potrebnu za razvijanje sposobnosti ubjeđivanja i uvjeravanja koju mora imati svaki nastavnik u inkluzivnom obrazovanju. Potrebna sredstva: papir većeg formata za grupni pano, flomasteri u boji, radni listići za rad grupa.
--	--

SALA 1

Tačka O.Š. " Prota Mateja Nenadović", Brankovina Biljana Vukašinović	Šta je najvažnije za sve nas koji smo u nastavi? Ne odustati. Ono što počinje kao tačka na papiru, a postaje pomak u poverenju i hrabrosti polazeći na put samootkrivanja i deljenja. U teškim vremenima za prosvetu, odati počast svim onim nastavnicima koji kod učenika ne vide prazan list papira već polarnog medveda zatranog u snegu, a od tačke planetu i svemira oko nje. Da bi se pokrenuli sa mrtve tačke uz uverenje da svako može napredovati, da su ispred nas tri tačke kao nastavak jedne priče i da jedna tačka nije znak za kraj, već za početak nečega novog. Bez sumnje u sposobnost svih nas da napravimo svoj trag, da počnemo od tačke.
Zajednice koje brinu - model promocije mentalnog zdravlja djece i mladih u zajednici Pučko otvoreno učilište Korak po korak Marina Trbus	Promocija mentalnog zdravlja te prevencija poremećaja u ponašanju kod djece i mladih predviđa multidisciplinarni pristup. Model Zajednice koje brinu (Communities That Care, CTC, Hawkins i sur., 1992) sveobuhvatan je pristup koji predviđa razvoj lokalnog akcijskog plana na temelju znanstveno utemeljenih prioriteta u potrebama djece i mladih u zajednici, a vezano za njihovo kvalitetno i zdravo odrastanje. Promocija je usmjerena na pozitivno mentalno zdravlje i njezin je glavni cilj jačanje snaga i kompetencija, dok je prevencija usredotočena na smanjivanje rizičnih čimbenika te specifične poremećaje i cilj joj je smanjiti učestalost, rasprostranjenost i ozbiljnost određenih problema (Antolić, Novak, 2016.). Novija istraživanja ukazuju da bi se mentalnim zdravljem trebali baviti svi sektori, a ne samo zdravstveni sustav, te prezentacija donosi pregled CTC modela kako bi se pridonijelo promišljanju interdisciplinarnog pristupa u promociji mentalnog zdravlja iz perspektive odgojno obrazovnih djelatnika.
Pas je divan slušatelj O.Š. Elvire Vatovec Prade Maša Ražman Knap	Čitanje je višestepeni proces u kojem sarađuju različite vještine. Također je čitanje i proces razumijevanja. Dijete se želi naučiti čitati, zato jer mu čitanje pomaže zamišljati svijet u kojem živi. Čitanje je najbitnija socijalna vještina, koja je djetetu potrebna kako u školi tako i u igri. U okviru Slovenskog društva za terapiju pomoću psa Tačke pomagačke (Šapice pomagačice) smo sa školovanim terapijskim psom razvijali čitalačku pismenost te ujedno širili ljubav do svih ostalih živih bića. Licencirani program Reading Education Assistance Dogs (R.E.A.D.) pomaže djeci poboljšati čitalačke te komunikacijske vještine. U programu sarađuje terapijski pas, koji zajedno sa svojim vođom pažljivo sluša djecu koja mu čitaju. Dokazano je kako čitanje psu ugodno utječe na brojne procese ponašanja kod čovjeka, te zbog pozitivne klime u toj okolini djeca čitaju bolje. Čitanje psima djecu motivira, opušta te snižuje krvni pritisak. Na taj način stvaramo sigurnu okolinu u kojoj sa čitanjem postižemo prijatno iskustvo. Zbog ugodnog iskustva želja za novim knjigama raste, a čitanje postaje moćno sredstvo za razvoj mlade, znatiželjne osobe.

SALA 2

Projekti u trećem razredu osnovne škole	Cilj radionice je da se kroz simulaciju rada u učionici učesnici upoznaju sa jednim od projekata realiziranim u odjeljenju trećeg razreda kada se primjenjuju PBL, STEM i SGD učenje. Kroz aktivnosti projekta su se razvijale
---	---

JU OŠ "Safvet-beg Bašagić" Dijana Dorfer-Galijašević	učeničke kompetencije - komunikacija, suradnja, kritičko razmišljanje i rješavanje problema, kreativnost i inovativnost, digitalne kompetencije a učenici su odgovorno pristupali radu i oslanjali se jedni na druge u kreiranju novog. Učesnici radionice će biti u prilici se oprobati u nekoliko aktivnosti projekta kako bi dobili jasniju sliku kako je ovo jedan od načina razvijanje spomenutih kompetencije učenika i njihove odgovornosti i zajedničkog rada.
Važni ljudi, koji su izašli iz prosjeka OŠ Elvire Vatovec Prade Maja Lindić	Danas smo preplavljeni ljudima iz različitih medija, što je lijepo i što je dobro. Uvijek je bilo teško biti drugačiji i izlaziti iz prosjeka, međutim toliko podražaja koji nam govore kako misliti nije bilo ranije. Izlazak iz zone komfora i koračanje naprijed, dalje od prosjeka, je teško. Međutim, to je uvijek prvi korak. Na ovoj sesiji će biti pokazano kako su učenici otkrili važne naučnike koji su svojim otkrićima promijenili naš svijet. Ta naučna otkrića su spomenuta i prezentovana. Učenici koji su učestvovali u radionici došli su iz dvije različite zemlje, a prije toga se nisu poznavali. Zajedno su prevazilazili jezičke barijere i pokušavali sastaviti slagalicu o naučniku koji im je dodijeljen. Također su učili o osobinama i anegdotama o ljudima o kojima znaju samo kroz formule fizičke mjere i zakone. Na ovaj način su učili o njima kao o ljudima koji su, uprkos poteškoćama, izašli iz prosjeka i ostavili trag u svijetu.

SALA 3

Negujmo životne vrednosti u međuljudskim odnosima" - prikaz projekta PU "Radosno detinjstvo" Novi sad Ljubica Popović	Projekat "Negujmo životne vrednosti" je realizovan u vrtiću "Biberče" od 01.10.2016. do 28.02.2017.g. Učesnici su bili deca uzrasta 3-7 godina, roditelji, zaposleni u vrtiću i predstavnici LZ. Cilj je bio doprinos razvoju zajednice u kojoj se neguju vrednosti. Kroz realizaciju prethodnog projekta („Zašto svako dete želi u vrtić „Biberče“) u kojem smo gradili kulturu vrtića kao zajednice koja uči, uvideli smo da imamo kapaciteta za pokretanje pozitivnih promena i želeli smo da nastavimo sa razvojem saradnje i međusobne povezanosti u svojoj zajednici. Aktivnosti su bile tematski osmišljene u skladu sa vrednostima koje se neguju, prilagođene uzrastu dece i kontekstu sredine u kojoj se vrtić nalazi. Aktivnosti su realizovane u vrtiću i institucijama u LZ, a birane su u skladu sa vrednostima koje su se obrađivale (npr: za "Toleranciju"- realizovana je poseta „Domu za decu i mlade ometene u razvoju“). Kroz realizaciju projekta razvijali smo saradnju sa svim nivoima obrazovanja (vrtić, osnovna i srednja škola), kulturnim institucijama i institucijama koje vode brigu o deci, roditeljima i predstavnicima LZ. Aktivnosti su ispraćene od strane lokalnih medija te je projekat postao dostupan široj javnosti. Akcija je realizovana uz podršku CIP-a iz Beograda, PU "Radosno detinjstvo" Novi Sad i predstavnika LZ.
Wanda - gupna refleksija u vrtiću Vzgojnovarstveni zavod Kekec Grosuplje Špela Podgoršek Pirc	Kvalitet rada u dječjem vrtiću vezane je za osnaživanje, obučavanje i kompetentnost profesionalnih radnika, što im omogućava da se nađu u različitim situacijama. Kompetencije potrebne stručnjacima za rad s djecom i njihovim roditeljima zahtijevaju sistem podrške koji ih može voditi. Wanda je metoda grupnog promišljanja koja gradi pozitivan sistem podrške za profesionalce, pruža uvid u nove prakse, brine o koristima kroz grupnu refleksiju, i tako poboljšava kvalitetu za djecu i porodice. Wanda metoda se odvija u stalnoj, maloj skupini u kojoj je osiguran kontinuitet, kroz strukturirani proces u 5 koraka, koji je specificiran i jasno određen. Rad se obavlja u sigurnom okruženju za ranjive situacije. Primjeri na koje se reflektuje su situacije učenja koje gledamo iz pozitivne perspektive. U našem dječjem vrtiću 2017. godine vodili su nas Andrej Jaklić Šimnić i Špela Podgoršek Pirc kao voditelji Wanda grupa, a u posljednje dvije školske godine organizovali smo dvije Wanda grupe. U svakoj od njih je bilo po 8 profesionalnih radnika. Svaka grupa se sastajala 8 puta, prosječno jednom mjesečno od oktobra do jula. Tokom provedbe Wnada

	metode pripremili smo i privremene i završne evaluacije s upitnicima za učestike. Budući da smo u ovom trenutku postigli velike uspjehe sa grupama, želio bih to podijeliti s vama na ovoj konferenciji.
Timski rad u vrtiću/Gradimo zajedništvo – moć međusobne povezanosti Vrtec Mavrica Brežice Ana Kržan	Već drugu školsku godinu u okviru devet ekspertnih timova stručno osoblje vrtića se obučava kako bismo dali prioritet vrtiću, s ciljem razvoja timskog rada kroz kurikularno područje kretanja, i ažuriranje prakse. Razvoj i učinkovitost profesionalnog tima u našem vrtiću provjerava se raznim alatima za mjerenje učinkovitosti tima. Raditi u timu što je više moguće, i stalno ga pratiti. Već prije početka rada svi su članovi izvršili analizu vlastite spremnosti za učešće u timu, a tokom godine provjerili smo kvalitetu rada s upitnikom za mjerenje uspješnosti tima u realnom vremenu, rad (i novi početak). Rad u timu ima mnogo prednosti nad samostalnim radom, a prije svega povećava vezu između zaposlenika. To nije vidljivo samo u dobrobiti posla koji surađujemo, nego i u rezultatima evaluacijskog upitnika o radu tima. U radu ćemo se fokusirati na rad i povezanost članova našeg tima. Predstaviti ćemo rezultate mjerenja učinkovitosti i razvoja našeg tima: gdje smo bili na početku, kako smo započeli naše zadatke, podijelili uloge i kako smo radili zajedno.

SALA 4

Tradicija i inovacije Vrtec Trbovlje Neli Mišvelj	Grad u kojem živim je grad koji je u tokom stoljeća doživio puno promjena. Skoro dvjesto godina to je bilo izuzetno rudarski grad, koji je svoj pečat ostavio na slici, tradiciji i razmišljanju. Rudnici su sada prazni a ostala su sjećanja i bogato nasljeđe. Trbovlje su sada novodobni grad gdje ljudi traže priliku u novoj tehnologiji i u znanju. Sa djecom smo podsjetili virtualni muzej rudarstva gdje smo prolazili kroz pravi rudnički rov, koji je bio opremljen sa originalnim rudničkim izločima sa svjetlostnim i zvučnim efektima, hologramom i projekcijom. Tako smo ušli u svet rudara kakav je bio prije sto godina i upoznali život rudarskih porodica i njihovu borbu za bolje sutra. Oduševljeni smo bili slikama, starinskim rječima a najviše hranom. Odlučili smo se potražiti stare recepte i uz pomoć tehnologije u programu stop motion da snimimo svog. Djeca su sama razmišljala i istraživala kako bi to mogli napraviti. Izabrali su jed koja se zove granadirmarš- to je pržena jed tjestenina, kuhanog krompira, luka i začina. Snimku su još sami nadgradili sa muzikom. Hranu smo pripremili u staroj rudarskoj kući u domaćoj kuhinji i sve skupina snimili u načinu crno bijelog filma. Rado bih vam predstavila način na koji su se djeca naučila spajati poznato sa nepoznatim i tradiciju povezati sa sadašnjostju.
Čuvati tradiciju je KUL(turno) Vrtci Brezovica Vesna Sever Borovnik	Djecu svih uzrasnih skupina, profesionalne radnike, roditelje, djedove i bake, mještane, vanjske institucije, već nekoliko godina u našem vrtiću povezuje i ujedinjava baština. Baštinu u našem vrtiću djeci predstavljamo na način koji je primjeren njihovom razvoju i nivou. Upotrebljavamo sadržaje koje nam nudi lokalna baština, jer izviremo iz mjesnih i kulturnih znamenitosti. Koristimo metodu otvorenog učenja o okolišu i međugeneracijske saradnje. Odgovore na pitanja, ko, šta, kako, gdje i zašto tražimo u različitim izvorima, a sakupljene informacije pa predstavljamo na različite načine.
Upoznajte Tolmin uz igru sjećanja VVZ Ilke Devetak Bignami Dolores Jurman	Tokom ove školske godine sarađivali smo s vrtićem iz Sovodenja u Italiji. Djeca su izrazila želju da sebe i svoj vrtić predstavimo našim Tolminom. Djeca imaju urođenu želju za istraživanjem, a u predškolskoj dobi to je najintenzivnije. Prilikom samostalnog istraživanja, uloga stručnog kadra se ogleda u usmjeravanju djece i upravljanju kroz pojedine nivoe istraživačkog rada. Pri tome je važno dopustiti djeci vlastita istraživanja temeljena na njihovoj kreativnosti. Tako djeca kroz vlastite aktivnosti uglavnom rješavaju probleme, stječu iskustvo, okupljaju se i dolaze do novih spoznaja. Učenje kroz istraživanje djece motivira aktivnost, čuva njihovu znatiželju, promiče interes za otkrivanje novih znanja i svijeta, razvija njihovo kreativno razmišljanje i metakognitivne sposobnosti. Ovakvim načinom učenja, djeca uče kritički misliti, planirati,

	sarađivati, uređivati, vrednovati i stiču znanja o sebi. Znanje stečeno vlastitim iskustvom je trajnije. Ovim istraživanjem djeca su svom mozaiku znanja dodala novi komad, upoznala svijet izvan vrtićkog okruženja, otkrila Tolmin i upoznala prijatelje s igrom sjećanja.
--	--

12.30 – 14.00

PARALELNE SESIJE

VELIKA SALA	SALA 1	SALA 2	SALA 3	SALA 4
Stefan Seiffer: Vjerovali ili ne: Zabavne igre za otkivanje pogrešnog razmišljanja	Dogs trust: Naučite kako se odgovorno ponašati prema psima	JU OŠ "Luka Simonović" Nikšić: Digitalno nasilje nad djecom - prevencija i zaštita Centar za obrazovanje odraslih VITA, Cazin: Kompetancije nastavnika za inkluzivno obrazovanje"- Jednaki u različitostima"	JU OŠ „Ivo Andrić“ Banjaluka: "Sjenka Andrićevog srca - umjetnički i vaspitni uticaj Andrićevih pripovijedaka na učenike u osnovnoj školi" - multimedijalna prezentacija OŠ Elvire Vatovec Prade, Koper: Autonomija učenika OŠ "Kiseljak 1" Bilalovac: Uticaj energetske napitake na zdravlje mladih. Prezentacija filma pod nazivom "Put životu i nadi".	Vrtec Krkine lučke Profesionalne zajednice učenja Vrtci Brezovica, Nova pot Suradnja i druženje djelatnika svih profesija u vrtiću

VELIKA SALA

dr. Stefan Seiffer: Vjerovali ili ne: Zabavne igre za otkivanje pogrešnog razmišljanja (radionica na engleskom)	Na radionici će biti riječi o nekim od uobičajenih pogrešaka i ograničenja u procesu mišljenja koje svako - a ne samo djeca - imaju tendenciju napraviti, i o mentalnim trikovima koje koriste drugi, kao na primjer autori reklama, kako bi uticali ili manipulirali našim mišljenjem, koristeći navedene greške i ograničenja. Učesnici će biti aktivno uključeni u zanimljive aktivnosti koje pomažu djeci da se suprotstave predrasudama, spriječe pogreške i izbjegn timer da budu izmanipulisani u procesu mišljenja.
--	---

SALA 1

Naučite kako se odgovorno ponašati prema psima Dogs trust	Dogs Trust Edu tim će na kreativan i zabavan način dočarati pristup podizanja svijeti o odgovornom vlasništvu i sigurnosti u kontaktu sa psima. Radionica je interaktivna, zabavna, dinamična i prilagođena uzrastu djece od 7 do 11 godina. S nama naučite kako se odgovorno ponašati prema napuštenim i vlasničkim psima i kako izbjeći neželjene reakcije u kontaktu sa psima. Pseći jezik razumijemo, čitamo njihove tjelesne signale, učimo šta to jednom psu treba da bude sretan i zdrav te kako pravilno prići psu. Kontinuitet u održavanju ovakvih radionica ciljanoj skupini razvija osjećaj empatije i doprinosi izgradnji sigurnije i sretnije zajednice za sve njene pripadnike.
---	--

SALA 2

Digitalno nasilje nad djecom - prevencija i zaštita JU OŠ "Luka Simonović" Nikšić Nada Orbović i "Dr Dragiša Ivanović" Marija Bogičević	Upoznavanje nastavnika sa postojanjem i stepenom zastupljenosti digitalnog nasilja među učenicima osnovnoškolskog uzrasta. Glavni cilj je da se učenicima, nastavnicima i roditeljima poveća svijest o novim oblicima nasilja i rizicima koji nastaju usljed porasta upotrebe digitalnih uređaja i Interneta, kao i prenošenje znanja i vještina pomoću kojih će se nasilje spriječiti. Prepoznavanje, pravilno i blagovremeno reagovanje u svim situacijama koje mogu dovesti do nasilničkog ponašanja. Nastavnici će svojim pozitivnim pristupom savremenim tehnologijama, djecu uvesti u svijet znanja, učiti ih kako biti dobro informisan i komunikativan, kako da prepoznaju ponuđene sadržaje i njegove vrijednosti, kako da reaguju na neprihvatljiv slikovni ili tekstualni sadržaj. Ovaj pristup je vrlo bitan jer na taj način roditelji i nastavnici stiču puno povjerenje djeteta koje uzvraća otvorenosti, ne skrivajući od roditelja i nastavnika uspjeh, kao ni neprimjerene poruke, ponude i Internet poznanstva. Posao nas nastavnika, a dijelom i roditelja je da djecu na pravi način uputimo i upoznamo sa mogućnostima Interneta, kako bi im učinili zanimljivijim i druge sadržaje koje mogu pronaći na Internetu, osim igranja igrice i povezivanja preko društvenih mreža.
Kompetencije nastavnika za inkluzivno obrazovanje - "Jednaki u različitostima" Centar za obrazovanje odraslih VITA, Cazin Amra Imširagić, Zuhra Hadžipašić, Sadeta Felec, Arifa Šaljić	Cilj radionice je da studente, buduće nastavnike, pouči kompetencijama koje se neophodne za rad sa djecom s teškoćama, kao npr. empatija, altruizam. Kroz naučne kompetencije nastavnici će steći znanja i vještine koje će im pomoći da razumiju dijete sa posebnim potrebama, koji je pristup najadekvatniji za svako dijete s teškoćama, metode, oblici rada, te da sve što prezentuju učenicima ima glavni fokus uvažavati različitost, da je svako dijete kao cvijet, a svakom djetetu je potrebna drugačija njega. Nastavnici rade u grupama te putem grupne saradnje kreiraju vlastita rješenja za problem kompetencija kroz model persuzije koji se pred njih postavlja. Na ovaj način se putem grupne interakcije jačaju persuzivna svojstva budućih nastavnika u inkluzivnom obrazovanju. Kritika i samokritika, grupno vrednovanje i samovrednovanje predstavljaju osnovu socijalnog učenja potrebnu za razvijanje sposobnosti ubjeđivanja i uvjeravanja koju mora imati svaki nastavnik u inkluzivnom obrazovanju. Potrebna sredstva: papir većeg formata za grupni pano, flomasteri u boji, radni listići za rad grupa.

SALA 3

"Sjenka Andrićevog srca - umjetnički i vaspitni uticaj Andrićevih pripovijedaka na učenike u osnovnoj školi" - multimedijalna prezentacija JU OŠ „Ivo Andrić“ Banjaluka Enea Hotić	Multimedijalna prezentacija nastala je kao rezultat svega uočenog pri obradi književnih tekstova Ive Andrića u osnovnoj školi. Uz pomoć svih raspoloživih načina i metoda, uključujući i metode i tehnike kritičkog mišljenja dolazim do određenih saznanja. Nadogradnja istraživanja je metod koji sam nazvala „pisac kao književni lik“. Djeca novog doba možda i ne čitaju onako kako smo to mi radili svojevremeno. Moguće je podstaknuti ih da svako od njih, u okviru svojih mogućnosti, pristupi istraživanju književnog rada jednog pisca, da nakon provedenog postupka shvati da su i pisci književni likovi, ako ne u potpunosti svojih djela, onda stvarni likovi svojih sopstvenih života. Na časovima su učenici bili istraživači te povezivali sve ono što su prethodno već znali o piscu ili njegovom djelu, u pisanoj ili usmenoj formi. Kao rezultat nastaje istraživački rad pod nazivom „Umjetnički i vaspitni uticaj djela Ive Andrića na učenike u osnovnoj školi“ objavljen u časopisu za književnost „Suština poetike“ (Narodna biblioteka Srbije). Nadogradnja jeste neprestano inoviranje kroz korišćenje multimedijalnog performansa kako bi rad sa redovnih časova proširila na vannastavne aktivnosti - „Pisac kao književni lik – Sjenka Andrićevog srca“. Ovo je skorašnji primjer
--	--

	ovakvog načina rada kojim se već duže vrijeme koristim, a u svrhu podsticanja viših oblika učenja.
Autonomija učenika Osnovna škola Elvire Vatovec Prade, Koper Darja Premrl	Idealnu okolinu za proces učenja nastavnik stvara tako da učenicima dopušta autonomiju, te je podupire već od najmlađe dobi. Dokazano je da mogućnost odabira u procesu učenja i učenikova participacija dobro utiču na proces učenja, zato jer učenicima pomažu razumjeti kako koncept odgovornosti tako i posljedice odabranih odluka. Pelletier i Vaillard (1996) su sa svojom studijom pokazali da je kod učiteljevog načina vođenja razreda i načina poučavanja vrlo bitno i njegovo uvjerenje zašto su učenici motivirani za učenje: nastavnici koji vjeruju da su učenici sami po sebi motivisani za učenje, većinom koriste manje direktne metode vođenja, te nude svojim učenicima više autonomije kod prihvatanja odluka. Deci i Ryan (2000) u njihovoj »self-determination« teoriji ističu smisao ugodnog doživljavanja autonomije u vlastitim odlukama i radnjama, doživljanje povezivanja u timskom radu i učenikov osjećaj vlastite kompetentnosti u okolini u kojoj je aktivan. Sa radom u prvom razredu kod predmeta »upoznavanje okoline« prve je godine bio akcenat na autonomiji učenika kod vlastite organizacije rada.
Uticaj energetske napitake na zdravlje mladih. Prezentacija filma pod nazivom "Put životu i nadi" OŠ "Kiseljak 1" Bilalovac Zehra Šljivo	Učenici devetog razreda pod rukovodstvom nastavnice istraživali su o energetskim napicima i posljedicama njihove konzumacije po mlade i djecu školskog uzrasta. Kao rezultat učeničkih istraživanja i saznanja o ovisnosti i navikama energetskih napitaka i drugih vrsta ovisnosti, učenici su snimili kratkometražni film. Film je zanimljiv edukativan, namjenjen prvenstveno djeci, ali i odraslima. Naizgled obična, jednostavna filmska priča potaknut će na promišljanje i razvijanje svijesti o mogućim posljedicama koje nastaju svjesno ili nesvjesno upotrebom raznih opijata.

SALA 4

Profesionalne zajednice učenja Vrtec Krkine lučke Sabina Krštinc	U našoj radionici predstaviti ćemo kako u našem vrtiću djeluje naša profesionalna zajednica učenja. Svi koji budu na našoj radionici biće aktivni, da bi tako na najbolji način upoznali kako se ovakve zajednice ostvaruju. Svi učesnici upoznati će praktično sve segmente takvih zajednica.
Suradnja i druženje djelatnika svih profesija u vrtiću Vrtci Brezovica, Nova pot 9 Liljana Bošnjak	Kao ravnateljica vrtića, pored svih ostalih obaveza, puno radim na području suradnje i druženja svih radnika u našem zavodu. U zadnjih 10 godina nam se broj grupa djece povećao od 17 grupa na 34. To znači, da imamo pored većeg broja djece, i puno više djelatnika. U ovom trenutku imamo obćini vrtić koji radi na osam lokacija i koje su udaljene međusobno više kilometara, čak i 20. Ukupno imamo 125 djelatnika, od toga 90 pedagoške struke ostalo su kuhari, čistačice, domari i osobe koje su pratnja djeci sa posebnim potrebama. Naš cilj je bio da se svi međusobno upoznamo, da pomognemo jedni drugima, da učimo jedni od drugih i da se družimo kako u formalnim tako i u neformalnim druženjima. Važno nam je, da svi razumijemo da su sve profesije jednako važne i da moramo cijeniti rad kuharice, čistačice ili domara, jednako kao i rad učitelja odnosno odgojitelja, njegovog pomoćnika, savjetnog radnika i ostale. Da bi postigli cilj smo isplanirali i izvršili više akcija koje ću predstaviti u prezentaciji.

Dr. Urška Štremfel i Klaudija Šterman Ivančič: PISA u Sloveniji: Šta (ni)smo naučili

Slovenija je prvi put učestvovala u PISA-i 2006. godine. 13 godina učešća u pet ciklusa donijelo je nove uvide u kvalitet i efikasnost slovenačkog obrazovnog sistema. Tokom čitavog ciklusa, slovenački 15-godišnjaci su uglavnom dostigli rezultate iznad OECD-ovih prosječnih rezultata u sva tri mjerena PISA područja (nauka, matematika i čitanje). Shodno tome, trendovi u sva tri domena takođe su bili barem stabilni, ako ne i pozitivni (OECD, 2016). S druge strane, u dubinskoj sekundarnoj analizi PISA rezultata za Sloveniju bila je otkrivena niska motivacija učenika za učenje, dispariteti u postignuću među učenicima različitog socio-ekonomskog statusa, učenika upisanih u različite obrazovne programe, sa različitom imigracionom pozadinom i jezicima kojima se govori kod kuće. U prezentaciji ćemo predstaviti i raspraviti evoluciju političkih odgovora na rezultate PISA-e u Sloveniji u prethodnim godinama. Naglasit ćemo, zašto je dalja analiza PISA podataka ključna za razumevanje stvarne suštine rezultata i, što je najvažnije, da natprosječno postignuće na međunarodnoj skali pismenosti ne bi trebalo biti tretirano kao dovoljan dokaz efikasnosti i pravičnosti nacionalnog obrazovnog sistema. Predstaviti ćemo mjere politika, koje su provedeni u Sloveniji, kao i izazove korištenja PISA rezultata za poboljšanje slovenskih obrazovnih politika i praksi.

16.00 – 17.30
PLENARNA SESIJA

Dr. Dženana Husremović: PISA u BiH – Šta tek trebamo naučiti

BiH je 2018. godine po prvi put učestvovala u PISA istraživanjima. Šta možemo očekivati, i kako najbolje možemo iskoristiti rezultate koji se očekuju u decembru ove godine?

18.00 – 19.30 → **PARALELNE SESIJE**

VELIKA SALA	SALA 1	SALA 2	SALA 3	SALA 4
Petar Bezinović - Koliko je dobra naša škola? Radionica za direktore/ravnatelje škola i sve zainteresirane	NEPC Lana Jurko: I ovo je inkluzija! Rezultati i materijali proizašli iz projekta BRAVEdu i AVIOR	OŠ braće Radića Pakrac: Suradničko učenje uz web alate OŠ braće Radića Pakrac: Ispričat ću ti priču	Dječji Vrtić Savica, Zagreb: Govornica- strategija za razvoj kompetencija cjeloživotnog učenja kod predškolske djece PU"Naše dete" Vranje: Kulturna inteligencija VVZ Slovenj Gradec: Didaktička sredstva koja potiču razvoj djeteta	Vrtci Brezovica: Lili i Čupi - gradimo prijateljstvo Vrtec Otona Župančiča Slov. Bistrica: Rješavanje sukoba u grupama djece od 5 do 6 godina starosti VVZ Slovenj Gradec: Njeguemo prijateljstvo

VELIKA SALA

Koliko je dobra naša škola? Radionica za direktore/ravnatelje škola i sve zainteresirane Dr. Petar Bezinović	U sklopu radionice raspraviti će se koncept „dobre škole“, kao i metodologija integriranog vrednovanja škola usmjerena trajnom unapređivanju i osiguravanju kvalitete rada škola. Posebno će se razmotriti neka ključna područja kvalitete škola i načini praćenja i provjeravanja ostvarivanja postavljenih kriterija kvalitete (kultura škole, iskustva učenika s učenjem i nastavom, poticanje generičkih kompetencija, ostvarivanje poželjnih ishoda odgoja i obrazovanja).
--	--

SALA 1

I ovo je inkluzija! Rezultati i materijali proizašli iz projekta BRAVEdu i AVIOR NEPC Lana Jurko	Mreža centara za obrazovne politike (NEPC) će predstaviti rezultate projekata te materijale proizašle iz projekta BRAVEdu i AVIOR - koji su na različite načine afirmirali položaj ranjivih skupina učenika u obrazovnim sustavima zemalja u kojima su se aktivnosti odvijale: učenika nižeg socio-ekonomskog statusa te učenika čiji se materinji jezik razlikuje od jezika na kojem se školuju. Kroz interaktivnu radionicu predstaviti ćemo nekoliko aktivnosti iz priručnik za škole, učitelje, školsko osoblje i lokalnu zajednicu, „Suzbijanje društvenih tabua o siromaštvu - kreativne ideje za ublažavanje posljedica siromaštva na djecu i mlade“. Priručnik nudi teoretski okvir kao i niz aktivnosti koje svaka škola može poduzeti kako bi skrenula pažnju na često zanemarene prepreke prema boljem školskom uspjehu, ali i općenitom osjećaju pripadanja i pozitivnom stavu prema obrazovanju, učenika nižeg ili niskog socio-ekonomskog statusa. U drugom dijelu radionice predstaviti ćemo višezjezične materijale izrađene u sklopu AVIOR projekta. Osjećaj pripadanja i samopouzdanje, kao snažan faktor ukupnog akademskog uspjeha učenika, je ono što karakterizira i ovaj projekt, a koji ima za cilj poboljšati osnovne jezične i numeričke vještine materinjeg jezika, djece od 4 – 8 godina starosti te podići svijest njihovih roditelja; učitelja/ odgajatelja; kao i cjelokupnog obrazovnog sustava o činjenici da djeca koja jačaju vještine materinjeg jezika postižu puno bolje akademske rezultate unutar svog obrazovanja na stranom/drugom jeziku.
---	--

SALA 2

Suradničko učenje uz web alate Osnovna škola braće Radića, Pakrac Lejla Skalnik	Suradničko učenje, podrška i praćenje učenika u napredovanju kao oblik formativnog vrednovanja preuzima sve važniju ulogu u obrazovanju. Kako vrednovati učenike i ujedno poticati suradnju i motivirati učenike – pitanje je koje si često postavljamo. Povezivanje igre s učenjem nedvojbeno motivira učenike na rad te ujedno potiče interes za napredovanjem. U potrazi za sredstvom kojim bih došla da boljih rezultata pronašla sam web alat Oodlu. Vrlo je jednostavan za korištenje, primjenjiv u radu na računalima ili mobitelu. Motiv koji je mene potaknuo da ga prezentiram je, uz samo vrednovanje, i mogućnost učenja i vrednovanja u skupinama, suradnja, igra, poticanje i međusobna motivacija učenika za postizanjem što boljih rezultata – sve kroz igru, kvizove i natjecanja. Prikazala bih način na koji ovaj alat koristim u svojoj nastavi u višim razredima osnovne škole u predmetu Engleski jezik Ovaj alat se jednako tako može koristiti u nastavi bilo kojeg predmeta, razrednoj nastavi ili srednjoj školi.
Ispričat ću ti priču Osnovna škola braće Radića, Pakrac Dubravka Namjesnik	Priče su sastavni dio naših života. Ako razmislimo, svaka informacija koju smo dobili na neki je način ispričana priča. Ponekad su te priče tako dobro ispričane da ih dugo vremena pamtimo iako možda više ne mogu utjecati na naše živote ili više nisu bitne za donošenje naših odluka. Kako možemo doživjeti ili procijeniti neku priču ako se sami nikada nismo okušali u stvaranju priča? Svi se sjećamo svojih sastavaka koje smo pisali u školi koji su bili više ili manje uspješni. U današnje vrijeme, kada nas jedan klik miša dijeli od tražene informacije, mogućnost stvaranja vlastite priče nikada nije bila dostupnija i bliža. Na radionici bih prezentirala rad u web alatu Storybird u kojem se nizom

	jednostavnih koraka može napisati/stvoriti vlastita priča, slikovnica ili pjesma. Iskustvo mi je pokazalo kako učenici vrlo rado stvaraju svoje priče jer ovaj alat pruža niz mogućnosti (izbor naslovnice – boja i dizajn, tematsko pretraživanje sličica za određeni tip priče, npr. Majčin dan, proljeće, škola..). Nadam se da ću ispričati zanimljivu priču koju će učitelji prepričati svojim učenicima i poučiti ih radu u jednom zanimljivom alatu.
--	---

SALA 3

Govornica- strategija za razvoj kompetencija cjeloživotnog učenja kod predškolske djece Dječji Vrtić Savica, Zagreb Bojana Gotlin	U ovom izlaganju bit će prikazano kako se u zagrebačkom vrtiću razvijao kurikulum usmjeren na razvoj inicijativnosti i demokratskih procesa s predškolskom djecom. Govornica je jedna od strategija kojom su djeca u sigurnom okruženju uvježbavala javni nastup pred svojim prijateljima i time jačala svoje kompetencije za cjeloživotno učenje. Bit će prikazani video prikazi s javnih nastupa djece i rezultati istraživanja odgajateljice nakon dvije godine primjene govornice u grupi.
Kulturna inteligencija PU"Naše dete", Vranje Svetlana Radosavljević	Rad u multikulturalnoj grupi pruža mnogo mogućnosti prihvatanja različitosti, kroz aktivno uključivanje dece i porodice u lokalnoj zajednici. Poznato je da na dečji razvoj pored bioloških faktora veliku, nekada i odlučujuću ulogu, imaju sredina i iskustva koja deca stižu u sredini i u odnosu sa odraslima. Naš zadatak i ulogu kao vaspitača vidimo u podsticanju deteta na aktivnost a posebno njegovo usmeravanje za samostalno ili zajedničko delovanje. Aktivnosti „Kroz vranjske sokake očima deteta“ organizovale smo nudeći mogućnost otkrivanja i istraživanja dece u društvenoj zajednici uključivanjem roditelja u proces planiranja, organizovanja i realizacije procesa učenja njihove dece. Mogućnost izbora svakog deteta da prezentuje ono što je naučilo, otkrilo, osmislilo, samo ili sa svojim drugom ili roditeljem za dete je veliki podsticaj a za vaspitača i roditelja izvor informacija o sklonostima, afinitetima deteta. Partnerskim odnosom na relaciji dete- roditelj – vaspitač deci se pruža prilika i podrška da izraze svoje potrebe, mišljenja, da istražuju u podsticajnoj sredini, da se podstiče njihova inicijativa, radoznalost da se utiče na njegov sveukupni razvoj. Upoznavanje sa sopstvenom kulturom i kulturnom baštinom umnogome doprinosi podsticanju razvoja kulturne inteligencije. Kulturna inteligencija doprinosi slobodi razmišljanja, samopoštovanju, samopouzdanju i otvorenosti za tuđu kulturu, različitost i poštovanje razlika. Nakon PPT slijedi prikaz lifleta <i>Dečji turistički vodič</i>.
Didaktička sredstva koja potiču razvoj djeteta Vzgojno varstveni zavod Slovenj Gradec Irena Danica Pijovnik	U našem radu neprestano susrećemo nove zahtjeve i očekivanja - i od roditelja i od profesionalaca - tako da su sastanci kao dio metodologije Korak po korak (KZK) od velike pomoći. U našem vrtiću mjesečno obavljamo sastanke profesionalnih aktiva, a njihova je svrha razmijeniti nove lekcije i primjere dobre prakse. Naše iskustvo pokazuje da ovaj oblik rada dovodi do otvorene rasprave. Budući da je uvijek podržan fotografskim/video materijalom, svaki pojedinac mora biti aktivan u svakom trenutku tokom svog rada. Na taj način potičemo procese razmišljanja i istovremeno stičemo različita znanja i stručnost. Važno je da nastavnici uzmu u obzir rad svakog pojedinca. Svatko od nas ima svoja jaka i slaba područja. Posebno želimo da kolege međusobno jedni drugima pokažu svoja snažna područja, te da ih jačaju kod djece. S tom sviješću, stručno osoblje odlučilo je predstaviti vlastite primjere didaktičkih resursa na našim sastancima, ali želimo ih predstaviti i vama. Gledajući didaktička sredstva došli smo do sljedećih zaključaka: 1. Uvijek moramo odvojiti dovoljno vremena na izvršavanje zadataka; 2. potrebno je ostaviti mogućnosti individualnog djelovanja i eksperimentiranja. S didaktičkim sredstvima, koje su izradili profesionalni radnici, obogatili smo aktivnosti u vrtiću. Željeli smo im pokazati da nam je stalo do okoliša (sredstva su dobivena od ponovne uporabe odbačenih predmeta), a posebno se brinemo o našoj djeci.

SALA 4

Lili i Čupi - gradimo prijateljstvo Vrtci Brezovica Mateja Šubic	Na radionici bih željela predstaviti kako gradimo prijateljstvo i lijepe interakcije u grupi predškolske djece i zašto to radimo. Početkom godine suočavali smo se sa različitim problemima (ljutnja, sukobi sa igračkama, neprikladne - uvredljive reči i sl.). Ako je djeci trebalo, u krugu smo počeli da govorimo o tome kako se osećamo u takvim situacijama i šta možemo da učinimo još bolje. Istovremeno, igrali smo društvene igre, čitali priče o tome kako riješiti probleme, i kroz to jačali ljepša ponašanja. Na prvom roditeljskom sastanku roditelji su izrazili da od vrtića očekuju da njihova djeca budu dobri u vrtiću, da se odnose prijateljski jedni prema drugima i međusobno poštuju. Djeca su preuzela priču o Lili i Čupi iz knjige Zdrave priče. Lekcija ove priče je da uvijek možemo zamisliti nevidljivi magični prah preko bilo kojih vrata (vrtić, škola), i da nam ovaj prah daje snagu slona i razigranost majmuna i da možemo biti sa svakim prijatelji. Pozvani ste na priču!
Rješavanje sukoba u grupama djece od 5 do 6 godina starosti Vrtec Otona Župančiča Slov. Bistrica, Slovenija Mojca Smogavec	U obdaništu svakodnevno susrećemo sukobe u različitim situacijama. Najčešće se sukob javlja među djecom. Ohrabrujemo djecu da ih pokušaju sami riješiti, ali im to ne uspijeva svaki put. Sukob vidim kao priliku za razgovor, razmjenu mišljenja, te kao priliku za traženje ohrabrujućih i optimalnih rješenja. Važno je da ne ignorišemo sukobe, već da ih pokušamo brzo riješiti. Djeca sukobe rješavaju na različite načine, a na koji način to rade, zavisi od njihovih godina i sposobnosti. U dobi dok djeca još uvijek ne znaju govoriti, sukobe rješavaju fizički. Što su djeca starija, prisutnija je verbalna komunikacija. Dešava se čak i da starija djeca ponekad fizički rješavaju konflikt, iako znamo da se sukobi mogu riješiti na miran način, prije svega razgovorom. Vaspitač ima izuzetno važnu ulogu u rješavanju konflikata. Vaspitač treba da pomaže u sukobu na način da obezbijedi sigurno okruženje u kojem djeca mogu izraziti svoje poglede na događaj, želje, mišljenja, interese i emocije. Vaspitač je onaj koji vodi komunikaciju i usmjerava razgovor prema rjesenju. Najvažnije je da vaspitač sasluša sve učesnike koji su uključeni u sukob, a ne da rješava sukobe umjesto djece. Vaspitač ne treba da sudi o situaciji nego treba da procijeni situaciju, da daje djeci podršku, ohrabrenje i motivira ih da samostalno traže rješenja.
Njeguemo prijateljstvo Vzgojno varstveni zavod Slovenj Gradec Andreja Matija Lenart	Tijekom cijele godine, u našoj grupi dječjih vrtića, provodili smo projekt Prijateljstvo, s ciljem njegovanja prijateljstva među djecom, prihvatanja pojedinca i razvijanja osjećaja interakcije. Razgovarali smo o prijateljima, međusobnim sličnostima i razlikama, kako drugačije razmišljamo o tome i kako volimo različite stvari. Sve smo to naučili kroz društvene igre koje omogućavaju djeci da uče iz vlastitog iskustva i koje su prikladne za učenje socijalnih vještina i drugih vještina. Pokrili smo pet grupa društvenih igara: igre predstavljanja i upoznavanja djece, igre razlika i sličnosti, igre pripadnosti i grupnog identiteta, igre koje uče suradnji, igre za rješavanje sukoba. Djeca su igrale igre sa puno entuzijazma. Na kraju svake igre, razgovarali smo o njihovoj dobrobiti tokom igre, što možemo naučiti iz toga ... Igre su učinile da se djeca osjećaju samosvjesno, jer naglašavaju različita mišljenja i, posebno, da ne postoji pogrešno mišljenje. Djeca su imala priliku razviti sposobnosti i načine uspostavljanja, održavanja i uživanja u prijateljskim odnosima s jednim djetetom ili više djece, pozivajući se na toleranciju prema drugim ljudima i životu zajednice.

08.30 – 10.00 ➡ PARALELNE SESIJE

VELIKA SALA	SALA 1	SALA 2	SALA 3	SALA 4
Pučko otvoreno učilište Korak po korak Hrvatska: Promjena perspektive: refleksivna praksa koja pridonosi socio-emocionalnoj dobrobiti djece JU OŠ Prekounje: HEART aktivnosti u učionici - primjeri dobre prakse	COI Step by Step Kako unaprijediti klimu i kulturu škole – predstavljane projekta „Škola u srcu zajednice“ Šta je Sobičak i kako ga stvoriti? – višenamjenske prostorije za djecu i mlade Što učitelji i ravnatelji misle o svom incijalnom obrazovanju i stručnom usavršavanju- TALIS rezultati 2018 NEPC – Lana Jurko	OŠ Elvire Vatovec Prade: Portret u tehnici fraktalnog crtanja OŠ heroja Janeza Hribarja: Vrijedni učitelji, vrijedna djeca Osnovna škola Elvire Vatovec Prade: Opet slovo? Da!	Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica: Moć muzike u povezivanju djece, roditelja i odgajatelja VVZ Slovenj Gradec: Primjeri strategija poučavanja u našem vrtiću Vrtič Ciciban: Primjer fizičke integracije djece predškolskog uzrasta u vrtićkim jedinicama.	Vrtci Brezovica: Svi ljudi imaju srce Vrtci Brezovica: Muhamedova zimsko bajka Vrtci Brezovica: Karşilama

VELIKA SALA

Promjena perspektive: refleksivna praksa koja pridonosi socio-emocionalnoj dobrobiti djece Pučko otvoreno učilište Korak po korak Zorica Topalović	Imajući na umu važnost socio-emocionalne dobrobiti djece, znajući kako osiguravanje najviše razine socio-emocionalne dobrobiti djece u odgojno-obrazovanom radu s djecom predstavlja snažan profesionalni izazov te s ciljem pružanja podrške profesionalnom razvoju odgajatelja u području socio-emocionalne dobrobiti, POU Korak po korak uključio se u SEED projekt (engl. social and emotional education and development). U okviru SEED projekta provedeno je istraživanje o socio-emocionalnoj dobrobiti petogodišnje djece u dječjim vrtićima u Hrvatskoj, Mađarskoj, Latviji, Norveškoj i Nizozemskoj. Nakon provedenog istraživanja svim je spomenutim vrtićima ponuđena prilika za daljnji profesionalni razvoj kroz WANDA metodu grupne refleksije. Glavni cilj WANDA susreta bio je kroz kritičko promišljanje o profesionalnim izazovima, vodeći se principima socio-emocionalne dobrobiti djece, unaprijediti kvalitetu vlastite prakse te stvaranje opće dobrobiti za sve uključene u život djeteta. Tijekom ove prezentacije prikazat ćemo rezultate provedenog SEED istraživanja te istražiti zbog čega i na koji način refleksivna praksa predstavlja početak promjene kako za praktičare tako i za djecu s kojima rade.
HEART aktivnosti u učionici - primjeri dobre prakse (primjena HEART programa Save the Children)	HEART (Iscjeljenje i obrazovanje kroz umjetnost) predstavlja pristup koji se temelji na umjetnosti, a ima za cilj da pomogne djeci da shvate, izraze i komuniciraju osjećanja i emocije povezane sa traumatičnim i stresnim iskustvima iz njihovog života. Program koristi i metode za kreativno učenje koje su utemeljene na umjetnosti kako bi se obrazovanje učinilo

JU OŠ "Prekounje" Irma Vojić i Aida Piralić	kreativnim i zabavnim. Bavljenjem umjetničkim aktivnostima djeca povećavaju sposobnost koncentracije i rade na ostvarenju nekog cilja, rješavaju probleme tako što pronalaze alternative, stižu osjećaj da vladaju vještinama tako što postižu ciljeve vlastitim naporima, grade osjećaj samopouzdanja, komuniciraju vlastite ideje, razvijaju društvene vještine. U HEART učionici je važan proces, a ne finalni proizvod. Rezultat toga je dijete koje se osjeća prihvaćeno i sigurno u svom okruženju, dijete sa većim samopouzdanjem, a samim tim i dijete koje će biti sposobnije da uči i razvija se u kognitivnom, emocionalnom i društvenom smislu. Učesnici će imati mogućnost da učestvuju u nekoliko kraćih HEART aktivnosti vrlo primjenjivih u svakodnevnom radu s djecom različitog uzrasta.
---	--

SALA 1

Kako unaprijediti klimu i kulturu škole – predstavljanje USAID projekta „Škola u srcu zajednice“ COI Step by Step	Kakva je klima i kultura vaše škole? Koliko je vaša škola zajednica? Kako gradite međusobne odnose i osiguravate da se svi osjećaju sigurno i prihvaćeno? „Škola u srcu zajednice“ je projekat namijenjen prvenstveno direktorima/ravnateljima škola i stručnim saradnicima/cama, ali cijeloj školi, roditeljima i zajednici. U fokusu projekta je rad na prevenciji, odgoju, usvajanju vrijednosti ali i razvoju kritičkog mišljenja kod djece, kako bi se spriječile pojave nasilnog ekstremizma i radikalizma u društvu.
Šta je Sobičak i kako ga stvoriti? – višenamjenske prostorije za djecu i mlade COI Step by Step	Da li vaši učenici imaju prostor u školi koji sami mogu uređivati, i u kojima mogu organizovati različite aktivnosti - zabavne, edukativne, kreativne? E pa Sobičak je upravo to! Pogledajte kako su djeca pripremala, osmišljavala i uređivala svoje Sobičke. Proces je još u toku, ali dođite barem po inspiraciju 😊
Što učitelji i ravnatelji misle o svom inicijalnom obrazovanju i stručnom usavršavanju- TALIS rezultati 2018 NEPC Lana Jurko	Teaching and Learning International Survey (TALIS), odnosno Međunarodno istraživanje učenja i poučavanja, prvo je i najveće svjetsko obrazovno istraživanje koje istražuje radne uvjete učitelja i ravnatelja škola te okruženje učenja u školama. TALIS istraživanje provodi se u zemljama članicama Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) i partnerskim zemljama u petogodišnjim ciklusima. 2018 proveden je treći ciklus ovog istraživanja u kojem je sudjelovao oko 260 000 učitelja te 13 000 ravnatelja iz 15 000 škola iz 48 zemalja. Prezentacija će prikazati glavne nalaze istraživanja s fokusom na stručno usavršavanje nakon zaposlenja. Između ostalog, naglasak je na vezama između sadržaja i karakteristika inicijalnog obrazovanja i kontinuiranog stručnog usavršavanja te osjećaja pripremljenosti za rad, samoučinkovitosti učitelja i ravnatelja te njihovo zadovoljstvo poslom.

SALA 2

Portret u tehnici fraktalnog crtanja OŠ Elvire Vatovec Prade Ksenija Pfeifer	Radionica je namijenjena direktnom međusobnom povezivanju. Metoda se lako može koristiti na svim časovima na kojima se učenici žele bolje povezati i rime rješavati različite probleme. Tehnika je vrlo jednostavna i ne zahtijeva prethodno znanje. Aktivnost se realizira na jednom od školskih časova, što je dobrodošlo u organizaciji našeg rada. Metoda je vrlo uspješna za poboljšanje klime i odnosa.
Vrijedni učitelji, vrijedna djeca OŠ Heroja Janeza Hribarja Nataša Vesel Plos	U prvi razred se upisuju učenici koji su napunili 6 godina ili tek trebaju da napune. Ovo je razdoblje u kojem djeci treba mnog igre. Sadržaj se prenosi putem specifičnog slikovnog materijala, ili još bolje - kroz igru. Svako dijete ima vlastiti razvojni ritam. Mi smo ti koji procjenjuju je li dijete dovoljno zrelo za aktivnost.

	Počela sam raditi na izradi materijala za samostalni rad i učiti prvačiće. Petkom sam vodila kurseve kako bi sadržaj bio povezan. Nazvali smo ga "smiješnom lekcijom". U to vrijeme djeca su usvojila ili produbila znanje o sadržaju iz svih područja. Uvijek sam im bila na raspolaganju, ali sam im ostavljala prostor da samostalno ispolje kreativnost. Budući da sam željela stvoriti kreativni mir, djeca su mogla razgovarati i pomagati se međusobno, i uglavnom su šaputali. U međuvremenu su mogli otići u toalet, popiti čašu vode ili se opustiti u kutku za čitanje. Zadaci su postavljeni tako da neki od njih mogu raditi u parovima. Uvijek sam provjeravala sve aktivnosti koje su djeca obavljala, ili su realizovane na način koji bi omogućavao provjeru. Djeca su sama brala materijal, a materijali su im uvijek bili dostupni.
Opet slovo? Da! Osnovna šola Elvire Vatovec Prade Tanja Knap	Na početku školske godine mi učitelji stalno slušamo kako nas djeca ispituju "Kada ćemo učiti pisati?" Učenici jedva čekaju trenutak kada će početi upoznavati i pisati slova. Kada napokon dođe taj dan, motivacija je na vrhu, ali kada shvate da se svako novo slovo uči po nekom kalupu, časovi im postaju monotoni i motivacija pada. Tako je bilo i ove školske godine. Počela sam razmišljati na koji način da ih motiviram, da proces opismenjavanja zapamte kao nešto zanimljivo. Sjetila sam se kako su djeca po prirodi znatiželjna, vole bajke i trebaju puno kretanja. Riješila sam da pomiješam sve te 3 sastojke i djecu učim pisati na neki novi, zanimljiviji način. Uz upoznavanje slova djeca su upoznala i jogu, vježbali smo te čitali bajke. Časovi su bili ponovo zanimljivi. Djeca su ponovo počela ispitivati kada ćemo učiti sljedeće slovo. Učenici su se uz učenje opustili, vježbali, maštali, naučili su se uživjeti u druge uloge, upoznali su svijet koji ih okružuje. U proces opismenjavanja sam dodala i abecedu vježbanja. Za svako smo slovo odredili kretnju. Kroz neko vrijeme učenici su već mogli pratiti "tihi" diktat, te kasnije jedan drugome diktirati, ponajprije samo neke riječi, a kasnije cijele rečenice.

SALA 3

Moć muzike u povezivanju djece, roditelja i odgajatelja Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica Janja Potnik	Mi znamo značenje muzike za naše tijelo kada otkrijemo kako ona stimulira funkcionisanje naših emocija. Muzika djeluje na podsvjesne funkcije, tako da nas može smiriti ili čak i iritirati. Odgajatelji u vrtiću nastoje djeci omogućiti da se osjećaju, slušaju, stvaraju, i izražavaju se u jeziku, umjetnosti, plesu. Najlakši način za poticanje pažljivog slušanja kod djece predškolskog uzrasta je kroz različite ritmičke motive. To je stvorilo ideju o stvaranju glazbenog kutka na otvorenom s roditeljima. Pozvala sam roditelje djece da prisustvuju horu Sonček. Glazbeni kutak se i danas nalazi na našem igralištu i izaziva djecu da stvaraju, da se opuštaju, razvijaju ritam i, iznad svega, smiju se.
Primjeri strategija poučavanja u našem vrtiću Vzgojno varstveni zavod Slovenj Gradec Katja Toš	U obrazovnoj ustanovi Slovenj Gradec svjesni smo važnosti kvalitetnog predškolskog odgoja. U našem radu stalno ispunjavamo nove zahtjeve i očekivanja, i roditelja i profesora, stoga su profesionalni susreti unutar metodologije korak-po-korak vrlo korisni. U vrtiću mjesečno obavljamo sastanke, a njihova svrha je razmjena novih lekcija i primjera dobre prakse. Naše iskustvo pokazuje da ovaj oblik rada dovodi do otvorene rasprave. Budući da je uvijek podržan foto/video materijalom, na taj način potičemo procese razmišljanja i istovremeno stičemo različita znanja, za koja žlimo da se povežu i uspješno integriraju u praksu. S tom sviješću, stručno osoblje odlučilo je međusobno prezentirati vlastite primjere dobre prakse sa naših susreta, koje smo zabilježili uz pristanak roditelja. Gledajući snimke, došli smo do zaključka da moramo uvijek posvetiti dovoljno vremena djeci da izvršavaju svoje zadatke, ostavljajući im mogućnost individualne aktivnosti i eksperimentiranja koji vode do različitih rješenja. Primjere naših praksi spojili smo u film koji prikazuje

	razvoj naših odjela. U našem radu je jasno vidljivo da uvijek vodimo računa o metodologiji Korak po korak i težimo optimalnom razvoju naše djece.
Primjer fizičke integracije djece predškolskog uzrasta u vrtićkim jedinicama Vrtić Ciciban Brigita Blažević	U prezentaciji ću predstaviti primjer dobre prakse suradnje između vrtićkih odjeljenja uz pomoć nogometa, predstaviti ću pripreme za turnir i ciljeve tjelesnog odgoja prema nastavnom planu i programu, te spomenuti ulogu odgojitelja u promicanju i razvoju dječjih pokreta, te uloge roditelja i najnovije didaktičke preporuke, koji se trenutno primjenjuju za metodologiju predškolskog obrazovanja.

SALA 4

Svi ljudi imaju srce Vrtci Brezovica Janja Suhadolnik	Podučavam predškolce i svoju profesiju živim, izvršavam odgovorno i sa puno radosti. U radu sa djecom uzimam u obzir njihove sposobnosti, potrebe i želje. Istovremeno roditelje, djedove i bake iz naše zajednice povezujem na različite načine saradnje i već tri godine veoma dobro sarađujemo. Želim, da gradimo lijepu zajednicu svakog dana i da smo drugovi jedni drugima, da smo odgovorni jedne prema drugima i radosni. Zahvalna sam za srca roditelja i djece, koji su surađivali u našoj akciji i poklonili dio svog vremena i dio svog srca za druge. Kroz ovu praksu ću vam predstaviti priču o baki dječaka, koja svake jeseni ide u Afriku. Prikazaću vam aktivnosti i iznenađenje koje su nam poslala djeca iz vrtića u Gani.
Muhamedova zimska bajka Vrtci Brezovica Alenka Žavbi	Muhamedova zimska bajka je niz aktivnosti tokom školske godine sa završnom dobrotvornom manifestacijom koja je okupila djecu, roditelje i stručno osoblje vrtića oko zajedničkog cilja. Muhamed je dječak s cerebralnom paralizom, uključen u naš vrtić sa preostalih 460 djece. Kada je postalo jasno da dječak i njegova porodica putuju u Ameriku zbog operacije koja mu je omogućila veću slobodu kretanja, željeli smo i mi da mu pomognemo. Nismo željeli da organizujemo događaj u kojem će se samo prikupljati novac, već i omogućiti da djeca upoznaju Muhameda kao dijete koje je dio zajednice, koje im je jednak, samo da se želi kretati samostalno, možda čak i hodati. U isto vrijeme, željeli smo da djeca dobiju konkretno iskustvo "biti humani". Djeca su se upoznala sa Muhamedom putem videa i putem aktivnosti u grupama. Pozvali smo lokalne slikare koji su vodili djecu kroz proces stvaranja slike. Slike je bilo moguće kupovati na događaju, i tako su djeca doprinijela Muhammedovoj budućnosti. Našoj akciji pričeli su se priključivati i drugi: kuhinja vrtića organizirala je radionice kuhanja za roditelje, lokalni umjetnici su na aukciju dali svoje slike, izvođači događaja su se odrekli taksi. Svaki od njih, a najbitije- djeca, bili su primjer poštovanja, empatije, ljubavi.
Karşılama Vrtci Brezovica Andreja Cebe Mandić	Svi mi pripadamo različitim zajednicama, a za djete je vrtić jedna od zajednica. Kako izgraditi čvrstu i povezanu zajednicu, i koja je uloga vaspitača u tom pogledu? Saznajte kako smo gradili zajednicu u grupi kojoj se pridružilo djete čiji maternji jezik nije jezik većine. Kako smo komunicirali sa roditeljima, kako sa djetetom i kako smo postigli da su se osjećali prihvaćenim. Zato ne nije trebalo puno, potrebno je bilo samo da si čovjek. Samo sa osjećajem pripadanja u novoj zajednici počinje proces učenja.

10.30 – 11.30

PLENARNA SESIJA: ZATVARANJE KONFERENCIJE

12.00

RUČAK I ODLAZAK UČESNIKA